

කුමාරගොඩ

2018 අප්‍රේල් - ජූනි 4 - 6 කළුතාක

- 2 ● ආරම්බිතයාවේ සමාජ, ආර්ථික තොරතුරු බිඳක්
- 3 ● 2016 අංක 12 දැරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පහත
- 9 ● දිලිංග බව තුරන් කිරීමට මූල්‍ය සාක්ෂරතාවයේ ඇති වැදගත්කම
- 16 ● අතරික මූදල් (Virtual Currency) යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ කුමක් ද?

ISSN 1391-3697

01846

9 770041 001304

ශ්‍රී ලංකා මහ බංකුව
සහ්යිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව

රු. 20/-

අං්‍රමේනිගාල්

ඡුම් ප්‍රමාණය	වර්ග කි.මී.	29,743
ගොඩ ඩම් ප්‍රමාණය	වර්ග කි.මී.	28,203
අභ්‍යන්තර රුවාල	වර්ග කි.මී.	1,540
ජනගහනය (2017 පුම් ඇස්තමේන්තු)		3,045,191
ජනගහන වර්ධන වේගය (2017 ඇස්තමේන්තු)		-0.21%
උපත් අනුපාතය (2017 ඇස්තමේන්තු) (ජනගහනය දහසකට)		12.9
මරණ අනුපාතය (2017 ඇස්තමේන්තු) (ජනගහනය දහසකට)		9.4
පුදරු මරණ අනුපාතය (2017 ඇස්තමේන්තු) (සපිටි උපත් දහසකට)		12.7
උපත් දී ජෙවත අලේක්සාව (අවුරුදු) (2017 ඇස්තමේන්තු)		74.9
දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය (2017 ඇස්තමේන්තු)	වික්සත් ජනපද බොලර් ඩිලියන 27.28	
මූල්‍ය දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වර්ධන වේගය (2017 ඇස්තමේන්තු)		7.5%
ජ්‍යෙෂ්ඨ පුද්ගල දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය (2017 ඇස්තමේන්තු)	වික්සත් ජනපද බොලර් 9,500	
දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ආංශික සංයුතිය (2017 ඇස්තමේන්තු)		
කෘෂිකරුමය	17.7%	
කරුමන්ත	27.8%	
සේවා	54.5%	
ශුම බලකාය (2017 ඇස්තමේන්තු)	මිලියන 1.507	
සේවා වියුත්තිය (2017 ඇස්තමේන්තු)	18.9%	
කුවුම්ඥ ආදායමේ හිත සංගුණාතය (2014 ඇස්තමේන්තු)	31.5	
අයවැය අතිරික්තය (+) හෝ හිතය (-) (2017 ඇස්තමේන්තු) දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ පුරිගතයක් ලෙස	-3.4%	
උද්ධුමන අනුපාතය (2017 ඇස්තමේන්තු)	0.9%	
ආනයන (2017 ඇස්තමේන්තු)	වික්සත් ජනපද බොලර් ඩිලියන 3.361	
ආනයන හාත්ස්ඩි	සේවානාවික වායු, බිතිජ තෙල්, උම්බියාල නිෂ්පාදන, ආහාර උව්‍ය, දියමන්ති	
අපනයන (2017 ඇස්තමේන්තු)	වික්සත් ජනපද බොලර් ඩිලියන 2.233	
අපනයන හාත්ස්ඩි	සකස් නො කළ තැං, අමු යකඩි, රතුන්, බුන්ස්ඩි, උම්බියාල	
මුදල් ජීකකය	අංශීකාරු විශීම	

“କରିବନ୍ତ” ଜାଗରୁଳେଖି ପାଞ୍ଚମ ଅଛୁଟଙ୍କ ଲୋ ଲୋ ଲେବିକଣାହୁ ଗେ ଅଛୁଟଙ୍କ ମିଳ କୁ ଲାଂକା ମନ ବେଳୁକୁଲେ ଅଛୁଟଙ୍କ ନେବାଲୀ ହାତକ ଯ.

2018 ජනවාරි මාසයේ සිට “කටුහන” කෘත්‍රාව පළ වන්නේ තොමසකට වරක් බව කරුණුවෙන් සැලක්නේ.

କ୍ଷେ ଲାଙ୍କା ମହ ଦିଦିନଙ୍କୁ ନମରି ଲାଗେନ ତାଙ୍କ ମୁଦ୍ରାରେ ଅନୁମିତି/ଲେଖକଙ୍କର ମେହି କାଳନାହାନ୍ ଲିପିନାମର ସିଦ୍ଧିମେନଙ୍କୁ “କବିତା” ତଥାକେଳେନଙ୍କୁ ରୋଷ୍ଟିଲ୍ ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାରେ

ଶେରପତକ ମିଳ : ଟ. 20.00
 ବ୍ୟାର୍ଷିକ ଲୁହାକଣତେଲି : ଟ. 320.00
 (ତଥାପରେ ଗୁଣ୍ଡକୁ ଦ ଅନୁଲପ୍ତି)

අධිකාරී
සහ්තිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව
ක්‍රි ලංකා මහ බැංකුව
තර. පෙ. 590, කොළඹ

මුලාක - World Fact Book

2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත

දීමිනි තිලංගා විළහ්ගමුව
පෙන්තේ සහකාර අධිකාරී
තිති සහ අනුකූලතා කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව

1. හැඳුන්වීම

තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය නෙතික ව පිළිගත් මූලික අයිතිවාසිකමක් බවට පත් වූයේ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවට සිදු කරන ලද 19 වන සංගේධනය හරහා අලුතින් හඳුන්වා දෙනු ලැබූ 14(අ) ව්‍යවස්ථාව මගිනි. එකී 14(අ) ව්‍යවස්ථාව අනුව යම් සීමාවන්ට යටත් ව සැම පුරවැසියෙකුට ම අවශ්‍ය වූ යම් තොරතුරක් වෙත ප්‍රවේශ වීමේ අයිතිය තහවුරු කර ඇත.¹ එයට සම්ගාමී ව 2016 අගෝස්තු 4 වන දින ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුවේ සම්මත කර ගන්නා ලද 2017 පෙරවාරි මස 3 වන දින සිට බලාත්මක වූ 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත මගින් පුරවැසියෙකුගේ අයිතියක් කිරීම සඳහා හෝ ආරක්ෂා කිරීම සඳහා අවශ්‍ය තොරතුරු වෙත ප්‍රවේශය සඳහා නෙතික ප්‍රතිපාදන සලසම්න් විනිවිද්‍යාවයකින් යුතු ව තොරතුරු පරිහරණය සඳහා ශ්‍රී ලංකාව ද ලිබරල් පියවරක් තබන ලදී. තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනතේ මූලික අරමුණ වනුයේ තොරතුරුවලට ප්‍රවේශවීමට ඇති අයිතිවාසිකම සම්බන්ධයෙන් විධිවිධාන සැලසීම, තොරතුරු වෙත ප්‍රවේශ වීම ප්‍රතික්ෂේප කළ හැකි හේතු නිශ්චිත ව දැක්වීම, තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීම, තොරතුරු නිලධරයන් පත් කිරීම, තොරතුරු ලබා ගැනීම සඳහා වන ක්‍රියාපටිපාටිය නිශ්චිත ව දැක්වීම සහ රට සම්බන්ධ හෝ ආනුජ්‍යික කාරණා සඳහා විවිධාන සැලසීම ද වේ.²

පුරවැසියන්ගේ තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය උපරිමයෙන් සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා මෙම පනතේ විධිවිධාන වෙනත් ඕනෑම ලිඛිත නීතියක් අහිභවා බල පැවතීවිය යුතු බවත් මේ පනතේ විධිවිධාන සහ වෙනත් යම් ලිඛිත නීතියක විධිවිධාන අතර අනුකූලතාවයක් හෝ ගෙවීමක් ඇති අවස්ථාවක මෙම පනත බලාත්මක විය යුතු බවත් පනතේ දක්වා ඇත.³

2. තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත ගටනේ තොරතුරුවලට ප්‍රවේශ වීම

මෙම පනතේ දක්වා ඇති සීමාවලට යටත් ව පොදු අධිකාරියක සන්තකයේ, හාරයේ හෝ පාලනයේ ඇති තොරතුරුවලට ප්‍රවේශ වීමේ අයිතිවාසිකම සැම පුරවැසියෙකුට ම හිමි වේ.⁴ මෙහි දී, පුරවැසියා යන්නට යම් ව්‍යවස්ථාපිත වූ හෝ ව්‍යවස්ථාපිත තො වූ මණ්ඩලයක සාමාජිකයන්ගෙන් හතරෙන් තුනකට තො අඩු සංඛ්‍යාවක් පුරවැසියන් වන්නා වූ මණ්ඩලයක් ද ඇතුළත් වේ. ඒ මෙන් ම. තොරතුරු යන්නට ද ඉතා පෘථිවී අර්ථ නිරුපණයක් ලබා දී තිබේ. දිල වශයෙන් ගත් කළ "පොදු අධිකාරිය" යන්නට සියලු ම ආණ්ඩුවේ අමාත්‍යාංශ, දෙපාර්තමේන්තු, රාජ්‍ය සංස්ථා, රජය හෝ රාජ්‍ය සංස්ථා සියලුට 25කට වඩා කොටස් හිමිකාරිත්වය දරන සමාගම්, පළාත් පාලන ආයතන, ආණ්ඩුව හා සම්බන්ධ පොදුගැලික ආයතන, පළාත්

සහාවලට සම්බන්ධ ආයතන, ආක්ෂ්ව්‍ය හා සම්බන්ධ රාජ්‍ය තො‍න වන සංවිධාන, කිසියම් ආකාරයකින් රෝග සහ සම්බන්ධ හෝ රෝග මධින් යම් ආකාරයකට මුළුයාධාර සපයන පොදුගලික විශ්වවිද්‍යාල සහ වෘත්තීය අධ්‍යාපන ආයතන හා කාර්මික අධ්‍යාපනය ලබා දෙන ආයතන සහ අධිකරණ, විනිශ්චය අධිකරණ හා ආයතන අයත් වේ.⁵

මෙම පනතේ විධිවිධාන බලාත්මක කිරීම සඳහා සැම පොදු අධිකාරියක් විසින් ම පනත බලාත්මක විමෙන් තෙමසක කාලයක් ඇතුළත පොදු අධිකාරියන් තොරතුරු නිලධරයන් (Information Officer) වශයෙන් නිලධරයන් එක් අයෙකු හෝ කිහිප දෙනෙක් ද අහියාවනා විභාග කිරීම සඳහා නම් කළ නිලධරයකු ද (Designated Officer) පත් කළ යුතු වේ.⁶ පුරවැසියන් විසින් ඉල්ලා සිටින තොරතුරු සම්බන් ප්‍රතිපාදන පරිදි නිස් පරිදි පුරවැසියන් වෙත ලබා දීම සුරක්ෂිත කිරීම මෙම තොරතුරු නිලධරයන්ගේ ප්‍රධාන වගකීම වේ.

2.1 තොරතුරු ලබා ගැනීමේ ක්‍රිය පරිපාලනය

තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත යටතේ තොරතුරු ලබා ගැනීමට අපේක්ෂා කරන යම් පුරවැසියෙකු විසින් 2017.02.03 දින ගැසට් පත්‍රයෙහි පළ කරන ලද මෙම පනතට අදාළ රෙගුලාසි යටතේ '01 ආකානිය' ලෙස දක්වා ඇති අයදුම්පත භාවිත කරීන් ලිඛිත ව එම ඉල්ලීම කළ යුතු ය. කෙ සේ ව්‍යව ද, එම ඉල්ලීම ලිඛිත ව කළ තො‍න හැකි අවස්ථාවක වාචික ව ව්‍යව ද එම ඉල්ලීම කිරීමට පුරවැසියාට නිමිකමක් ඇත. ඒ සේ ම පොදු අධිකාරියක් වෙත කරනු ලබන තොරතුරු ඉල්ලීමක් විදුත් තැපෑල මගින් ව්‍යව ද සිදු කිරීමට පනත මගින් ම අවකාශ සලසා ඇත.⁷

එ සේ තොරතුරු ඉල්ලා සිටින පුරවැසියෙකු විසින් තොරතුරු හඳුනා ගැනීම සඳහා ප්‍රමාණවත් තරම් විස්තර තොරතුරු නිලධාරිය වෙත සැපයීමට වග බලා ගත යුතු වේ.

අදාළ ඉල්ලීම ලැබේ වැඩ කරන දින 14ක් ඇතුළත අවශ්‍ය ගාස්තු ඇත්තාම් එවා ගෙවීම මත ඉල්ලා සිටින තොරතුරු සැපයීමට හෝ පනතේ 5 වගන්තියේ සඳහන් හේතු එකක් හෝ කිහිපයක් මත තොරතුරු ලබා දීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට තීරණය කළ යුතු අතර එකී තීරණය ඉල්ලීම කළ පුරවැසියා හට වහා ම සන්නිවේදනය කළ යුතු වේ. තොරතුරු ලබාගැනීම සඳහා වන ඉල්ලීම යම් පුරවැසියෙකුගේ ජ්‍යෙන්තය සහ පුද්ගලික නිඛෙස සම්බන්ධයෙන් වන අවස්ථාවක එම ඉල්ලීම සඳහා ප්‍රතිවාර දැක්වීම ඉල්ලීම ලැබීමෙන් පැය 48ක් ඇතුළත කළ යුතු ය.⁸

කෙ සේ වෙතත්, ඉල්ලීම කරනුයේ විගාල වාර්තා ප්‍රමාණයක් සම්බන්ධයෙන් වන විට හා එම තොරතුරු පොදු අධිකාරියේ තොරතුරු නිලධාරියාගේ කාර්යාලයේ තො‍න ව ඉන් බැහැර ව වෙනත් දුරස්ථී ස්ථානයක ඇත්තාම් සහ තොරතුරු නිලධාරියාට දින 14ක් ඇතුළත එම තොරතුරු ලබා ගැනීමට අසිරු වන්නේ නම් පමණක් අදාළ තොරතුරු ලබා දීම තවත් දින 21ක් දක්වා දීර්ඝ කළ හැකි අතර අදාළ පුරවැසියා වෙත දැනුම දීමට කටයුතු කළ යුතු වේ.

අදාළ තොරතුරු ලබා දීමේ දී එකී ගැසට් පත්‍රයෙහි සඳහන් ආකානි අංක 04 හි සඳහන් ආකානිය උපයෝගී කර ගෙන එකී තොරතුරු සැපයිය යුතු අතර එම ආකානිය භාවිත කිරීම අදාළ තොරතුරුවල සුරක්ෂිතභාවයට හෝ ආරක්ෂාවට අගතිදායක වන බව තොරතුරු නිලධාරියාගේ මතය වන විට එම තොරතුරු වෙනත් සුඩු ආකාරයකට සැපයිය යුතු වේ.

පුරවැසියා විසින් ඉල්ලා ඇති තොරතුරු තුන්වන පාර්ශ්වයකට අදාළ හෝ තුන්වන පාර්ශ්වයක් විසින් සපයන ලද අවස්ථාවක දී 29 (1) වගන්තියේ දක්වා ඇති කාල සීමාවලට යටත් ව එකී තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමට එකී තෙවන පාර්ශ්වයෙන් කැමැත්ත හෝ අකැමැත්ත විමසා සිටිය යුතු වේ.⁹ ඒ සම්බන්ධ තෙවන පාර්ශ්වයේ මතය එකී තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම සම්බන්ධයෙන් තීරණය කිරීමේ දී තොරතුරු නිලධාරියාගේ නිස් අවධානයට ලක් විය යුතු වේ.

2.2 තොරතුරුවලට ප්‍රවේශ වීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීම

පුරවැසියෙකු විසින් ඉල්ලා සිටින තොරතුරු ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට පහත දැක්වෙන අවස්ථාවල දී තොරතුරු නිලධාරියාට පනත මගින් අවකාශ සලසා ඇත.¹⁰

- (i) ඉල්ලා සිටින තොරතුරු පුද්ගලික තොරතුරුක් වන විට හා එකී තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම මගින් පුද්ගලයෙකුගේ පුද්ගලිකත්වයට අනවසරයෙන් ආක්‍රමණය කිරීමක් සිදු වන්නේ නම් හා එකී තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම මහජන සුහස්දියෙට හේතු තො‍න වන අවස්ථාවක දී
- (ii) එම තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම ජාතික ආරක්ෂාව, හොමික අඛණ්ඩතාවට හා රාජ්‍ය ආරක්ෂාවට බරපතල තර්ජනයක් ඇති කරන අවස්ථාවක දී
- (iii) අදාළ හෙළිදරව් කිරීම ජාත්‍යන්තර සම්බන්ධතාවන්ට අගතිගාමී විය හැකි අවස්ථාවක,
- (iv) අදාළ හෙළිදරව් කිරීම විනිමය අනුප්‍රමාණ හෝ විදේශ ප්‍රවාහන ගනුදෙනු පාලනය කිරීම,

බංකු කටයුතු හෝ ගය කටයුතු විධිමත් කිරීම, බදු පැනවීම, හාණේඩ හා සේවාවල මිල සේපාරර ව පවත්වාගෙන යැම හා වේදේ වෙළඳ ගිවිසුම්වලට ඇතුළත් වීම සම්බන්ධ රුපයේ ආර්ථික හෝ මූල්‍යමය ප්‍රතිපත්ති සම්බන්ධ බරපතල අගතියක් සිදු විය හැකි අවස්ථාවක,

(v) එකී තොරතුරු වෙළඳ රහස් හෝ බුද්ධිමය දේපලවලට සම්බන්ධ වීම නිසා ඒවා හෙළිදරව් කිරීම හේතුවෙන් තුන්වන පාර්ශ්වයක තරගකාරී තත්ත්වයකට අහිතකර ලෙස බලපාන්නේ නම්,

(vi) එම තොරතුරු යම් තැනැත්තෙකගේ වෙදා වාර්තාවන් හෙළිදරව් කිරීමට මග පාදන අවස්ථාවක ඒවා හෙළිදරව් කිරීමට ඔහුගේ/ ඇයගේ අනුමැතිය දී නැති විටෙක,

(vii) හාරකාර සම්බන්ධතාවන් හේතුවෙන් තොරතුරු රහස්‍යතා ව තබා ගැනීම අවශ්‍ය වන අවස්ථාවක

(viii) එම තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම යම් අපරාධයක් හෙළිදරව් කිරීම හෝ වරදකරුවන් සොයා ගැනීමට බාධා පමුණුවන අවස්ථාවක, නීතිය බලාත්මක කිරීමට බාධාවක් වන විට, අධිකරණයට අපහාසයක් වන විට, පාර්ලිමේන්තු වරප්‍රසාද උල්ලංසනය කරන අවස්ථාවක, රහස්‍යතා ව තබා ගත යුතු වූ විභාග තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමකට අදාළ වන විට, රහස්‍යතා ව තබා ගත යුතු වූ මැතිවරණයක් සම්බන්ධ තොරතුරු සම්බන්ධයෙන් වන විට, තීරණයක් ගෙන නොමැති අමාත්‍ය මණ්ඩල සංදේශයක් සම්බන්ධයෙන් වන විට

විශේෂයෙන් ම අවධාරණය කළ යුතු වන්නේ ඉහත දැක්වූ කුමන හේතුවක් අදාළ වන්නේ වුව ද තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමෙන් සිදු වන මහජන සුහුසිද්ධිය එම තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමෙන් වන හානියට වඩා වැඩි වන අවස්ථාවක තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම ප්‍රතික්ෂේප නො කිරීමට විශාල ප්‍රතික්ෂාපනය වෙයි.

එ සේ ම ඉහත හේතුවලට යටත් ව තොරතුරු ලබා දීම ප්‍රතික්ෂේප කළ අවස්ථාවක වුව ද එම තොරතුරු ගොනුවේ ඇතුළත් හෝ ඉහත හේතු යටතට නො වැවෙන යම් වෙන් කළ හැකි තොරතුරු කොටසක් වෙතොත් එම කොටස පමණක් වුව ද ඉල්ලීම කළ ප්‍රතිවැසියා වෙත ලබා දිය හැකි ය.¹¹

තොරතුරු නිලධාරියෙකු විසින් තොරතුරු ලබා ගැනීම සඳහා කරන ලද ඉල්ලීමක් ප්‍රතික්ෂේප කරන ලද

අවස්ථාවක දී එම නිලධාරියා විසින් අදාළ ප්‍රතිවැසියා වෙත එම ඉල්ලීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට හේතු සහ එම තීරණයට එරෙහි ව අහියාවනා කළ හැක්කේ කාට ද යන්න ඇතුළත් කොට ගැසට් පත්‍රයේ ආකෘති අංක 05 සඳහන් ආකෘතිය හාවිත කොට අදාළ ප්‍රතිවැසියා වෙත දැනුම් දිය හැකි ය.

2.3 අනියාවනා

2.3.1 නම් කළ නිලධාරියා වෙත කරනු ලබන අනියාවනා

තොරතුරු නිලධාරියා විසින් දක්වන ප්‍රතිචාරය පිළිබඳ ව තොරතුරු ඉල්ලුම් කළ ප්‍රතිවැසියා සැහීමකට පත් නො වන්නේ නම් එම ප්‍රතිචාරය ලැබේමෙන් දින 14ක් ඇතුළත නම් කළ නිලධාරියා (Designated Officer) වෙත අහියාවනය කළ හැකි ය. එකී අහියාවනය ලද නම් කළ නිලධාරියා විසින් වැඩි කරන දින 3ක කාලයක් ඇතුළත, අහියාවනය කරනු ලබන ප්‍රතිවැසියා වෙත එම අහියාවනය හාර ගත් බවට දැනුම්දීමක් සිදු කළ යුතු අතර අහියාවනය පිළිබඳ තීරණය අහියාවනය ලැබේ සති 3ක කාලයක් ඇතුළත ලබා දිය යුතු ය.

2.3.2 තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ කොමිෂන් සභාව වෙත කරනු ලබන අනියාවන

තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ කොමිෂන් සභාව 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනතේ 11 වගන්තිය ප්‍රකාර ව සංස්ථාපනය කරනු ලැබූ, ප්‍රධාන අධික්ෂණ හා බලාත්මක කිරීමේ ආයතනය වේ.¹² ව්‍යවස්ථාපිත ස්වාධීන ආයතනයක් වන මෙයට තොරතුරු ලබා දීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීම පිළිබඳ පරීක්ෂණ පැවත්තේම, වරදකාරී නිලධාරීන්ට එරෙහි ව විනය ක්‍රියාමාර්ග නිරදේශ කිරීමේ හා පනත යටතේ අපරාධ නඩු පැවත්මට කටයුතු කිරීමේ බලතළ පැවත් ඇත.

ඉහත දැක් වූ පරිදි නම් කළ නිලධාරියා වෙත සිදු කරනු ලැබූ අහියාවනයට ලද ප්‍රතිචාර පිළිබඳ සැහීමකට පත් නො වන්නා වූ ඕනෑම ප්‍රතිවැසියෙකුට එම ප්‍රතිචාරය ලැබේමෙන් මාස 2ක් ඇතුළත කොමිෂන් සභාව වෙත අහියාවනය කළ හැකි ය. කොමිෂන් සභාව වෙත කරන්නා වූ අහියාවනය සම්බන්ධ විභාග පටිපාටිය පනතේ 42(2) වගන්තිය ප්‍රකාර ව විෂය හාර අමාත්‍යවරයා විසින් අනුමත කරන ලද තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනතේ රීති 13 - 31 යටතේ දක්වා ඇත.

2.3.3 අනියාවනාධිකරණය වෙත අනියාවන ඉදිරිපත් කිරීම

කොමිෂන් සභාව විසින් දෙන ලද තීරණයකින් අත්ථේතියට පත් යම් පුරවැසියකු හෝ පොදු අධිකාරියක් විසින් ඒ තීරණයට එරෙහි ව, එම තීරණය එකී පුරවැසියාට හෝ පොදු අධිකාරිය වෙත දැනුම් දෙනු ලැබූ දිනයේ සිට මාසයක් ඇතුළත අනියාවනාධිකරණය වෙත අනියාවනයක් ඉදිරිපත් කරනු ලැබිය හැකි ය.¹³

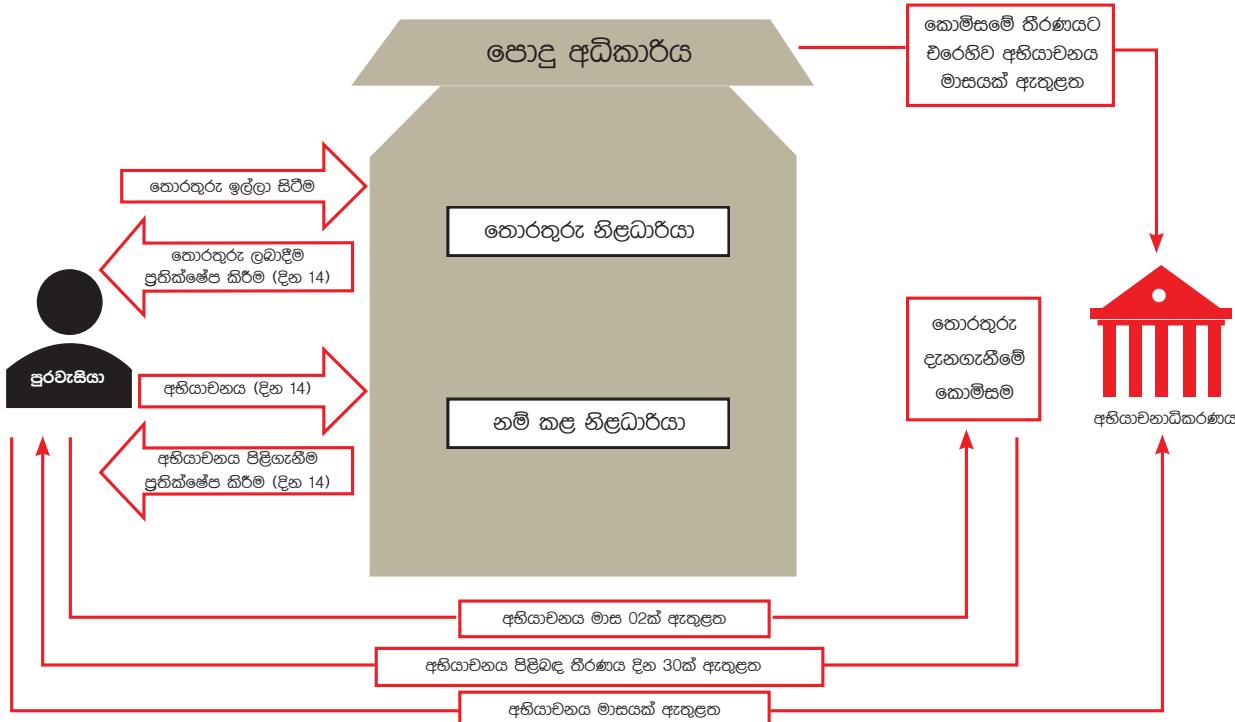
තොරතුරු ලබාගැනීමේ පරිපාටිය පහත සටහන මගින් සරල ව දැක්වීය හැකි ය.

3. පනත පිළිබඳ වෛචන

සමස්ත වශයෙන් මෙකී පනත පිළිබඳ ගැමුරින් අධ්‍යායනය කළ විට එය තොරතුරු ඉල්ලා සිටින පුරවැසියාට වඩාත් පක්ෂපාත බව ප්‍රතික්ෂා වේ. ඇතැම් විද්‍යුත්ත්ගේ මතය වනුයේ තොරතුරු දැනැගැනීමේ අයිතිවාසිකම හේතුවෙන් පුද්ගල අයිතිවාසිකම තරේණයට ලක්වන බවයි. ඒ නම් පොදු අධිකාරියක් සන්නකයේ පවතින්නා වූ යම් යම් තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම තුළින් යම් යම් පුද්ගලයන්ගේ පුද්ගල අයිතිවාසිකම කඩ වන බවයි. නමුත් පුද්ගලික තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමක් සිදු වන විට එය තනි පුද්ගලයකුගේ පුද්ගලිකත්වය අනවසරයෙන් ආත්මණය

කිරීමක් සිදු වන්නේ නම් එම තොරතුරු හෙළිදරව් තො කර සිටිමේ අවකාශය පනතින් සලසා දී ඇතේ.¹⁴ එ සේ හෙයින් තොරතුරු දැනැගැනීමේ පනත මගින් පුද්ගල අයිතිවාසිකම්වලට තරේණයක් එල්ල වන බවට ඇති තරකය යම් පමණකට බැහැර කළ හැකි ය.

2016 වසරේ නීතිගත වූ මෙම පනත පිළිබඳ හෝ ඒ යටතේ පිහිටුවන ලද තොරතුරු දැනැගැනීමේ කොමිෂන් සභාවේ ව්‍යාපෘති පරිය පිළිබඳ සමාන්‍ය මහජනතාවට තවමත් එතරම් අවබෝධයක් තොමැලැබව පෙනේ. මෙකී පනතේ වැදගත්කම හා අයිතියක් ලෙස තොරතුරු දැනැගැනීමට ඇති හැකියාව පිළිබඳ සාමාන්‍ය මහජනතාව දැනුම්වන් කිරීමට නිසි ක්‍රියාමාර්ග අනුගමනය තො කළ හෝ මෙම පනතින් අභේක්ෂිත අරමුණු ලගා කර ගැනීම අසිරි වනු ඇතේ. අනෙක් අතට පොදු අධිකාරින් මෙම පනත සම්බන්ධයෙන් දක්වනුයේ උදාසීන ආකල්පයක් බව පෙනේ. ඒ මත්දය්ත්, මෙකී පනතින් තොරතුරු රස් කිරීම හා ඒවා ලබා දීම සම්බන්ධ ව අතිරේක කාර්යභාරයක් ඔවුනට පැවරෙන අතර සීමිත සම්පත් හා සාමාන්‍ය රාජකාරී කටයුතු අතර එම කටයුතු ද සිදු කිරීම යම් පමණකට අසිරි වන බැවිනි. පනතේ වැදගත්කම හා පුරවැසියන් වශයෙන් තමන්ට ද මෙම මගින් ලැබිය හැකි ප්‍රතිලාභ පිළිබඳ දැනුම්වන් කිරීම සිදු කළහොත් පොදු අධිකාරී

කාර්ය මණ්ඩල වඩාත් සූහවාදී දාම්ධියකින් මෙම පනත පිළිබඳ ව කටයුතුවල යෙදෙනු ඇත.

ඇතැම් නීති හා රෙගුලාසි මගින් ජනතා සූහසිද්ධිය උදෙසා වුව තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම වළක්වා ඇත. උදාහරණ ලෙස රජයේ ප්‍රතිපත්ති හා පරිපාලන තීරණ පිළිබඳ ව තොරතුරු එමැදරව් කිරීම ආයතන සංග්‍රහය මගින් රාජ්‍ය සේවකයන්ට තහනම් කොට ඇත.¹⁵ ශ්‍රී ලංකා ප්‍රවත්පත් මණ්ඩල පනත මගින් ප්‍රවත්ති වාර්තා කිරීමේ දී එම තොරතුරු මූලාශ්‍රය හෙළිදරව් කිරීම තහනම් කොට ඇත.¹⁶ 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනතේ ප්‍රතිපාදන අනුව තම සේවාදායකයන්ගේ තොරතුරු හෙළිදරව් නො කොට ආරක්ෂා කිරීමට බැංකුවලට නෙතික යුතුකමක් පවතී.¹⁷ විශේෂයෙන් රාජ්‍ය බැංකු සම්බන්ධයෙන් වන විට මෙම සීමා කිරීම හා තොරතුරු දැනගැනීමේ පනතේ ප්‍රතිපාදන අතර ගැටීමක් ඇති වේ. මෙත් තත්ත්වය යටතේ රජයේ සේවකයන් තමන් ක්‍රියා කළ යුත්තේ කුමන නීතියට අනුව ද යන ගැටුවලට මූහුණපාන අවස්ථා දැකිය හැකි ය. නමුත් තොරතුරු දැනගැනීමේ පනතේ 4 වගන්තියන් දක්වා ඇති ආකාරයට තොරතුරු දැනගැනීමේ පනතේ විධිවිධාන වෙනත් මිනැ ම ලිඛිත නීතියක් අහිභවා බල පැවැත්වේ. සිදු කළ යුතු වන්තේ රජයේ සහ පොදු අධිකාරීවල කාර්යමණ්ඩල නිසි පිරිදී දැනුම්වත් කිරීමට කටයුතු සම්පාදනය යි.

තොරතුරු දැනගැනීමේ පනතේ වැදගත්කම හා මූලික අයිතිවාසිකමක් වශයෙන් එය ක්‍රියාත්මක කරවා ගන්නා ආකාරය පිළිබඳ ව මහජනතාව දැනුම්වත් කිරීම සඳහා යම් විධිමත් ක්‍රියාමාර්ගයක් අනුගමනය කිරීම අප්‍රමාද ව සිදු කළ යුතු ව ඇත. මෙය ආයතන මට්ටමින් පොදු අධිකාරී සඳහා සිදු කළ යුතු අතර ඒ මගින් එම දත්ත සම්බාදයට පිවිසීම මගින් පොදු ජනතාවට කිසිදු බාධාවකින් තොර ව තමන්ට අවශ්‍ය තොරතුරු ලබා ගත හැකි වනු ඇත. පොදුවේ එළඳිරව් කළ හැකි සියලු තොරතුරු පොදු අධිකාරීන් මගින් එම පොදු රාජ්‍ය දත්ත සම්බාදයට ඇතුළත් කළ හැකි අතර එවිට පොදු අධිකාරීවලට ද පනතේ ප්‍රතිපාදන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ඇති වන්නා වූ ගැටුවලට මූහුණ පැමට සිදු නො වේ.¹⁸

පොදු අධිකාරීවල කාර්ය මණ්ඩල සඳහා සිදු කරන දැනුම්වත් කිරීමේ වැඩසටහන්වල දී දැනට තොරතුරු දැනගැනීමේ පනතේ ප්‍රතිපාදන කෙරෙහි ඇති උදාහිත ආකල්පය වෙනුවට වඩාත් සූහවාදී දැක්මකින් එකී පනතේ ප්‍රතිපාදන ක්‍රියාත්මක කිරීමට පෙළඳීන පරිදී එකී දැනුවත් කිරීමේ කළ යුතු ය. විශේෂයෙන් තොරතුරු නිලධාරීන් හා නම් කළ නිලධාරීන් පනතේ දක්වා ඇති තොරතුරු ලබාදීමේ / ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ නෙතික ක්‍රියාත්මක පිළිබඳ ව මෙන් ම එකී පනත යටතේ ක්‍රියාත්මක වන්නා වූ රීති පිළිබඳ ව ද දැනුම්වත් කළ යුතු වේ.

තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම ඇතුළු මූලික අයිතිවාසිකම පිළිබඳ ව පාසල් විෂය නිර්දේශයට

ඇතුළත් කිරීමට කටයුතු කළ යුතු අතර එ මගින් මෙම අයිතිවාසිකම හා ඒවායේ වැදගත්කම පිළිබඳ ව සමාජගත වීමක් සිදු වනු ඇත.

රජයේ ආයතනවල තොරතුරු රස් කිරීමේ හා ඒවා පවත්වා ගැනීමේ කුමවේදයන්හි දුරවලතා දැකිය හැකි ය. අඩු යටිල පහසුකම හා සම්පත් හේතුවෙන් මෙත් තත්ත්වය උද්ගත වී ඇත. විශේෂයෙන් ම තොරතුරු පරිගණකගත නො වීම හේතුවෙන් පනතින් පනවා ඇති නීතිමය කාල රාමුව තුළ තොරතුරු ලබා දීමට අපහසු වී ඇති බව පෙනේ. මෙවන් තත්ත්වයක් තුළ මේ සඳහා රාජ්‍ය මැදිහත්වීමක් අවශ්‍ය වන අතර ඒ ඒ ආයතනයන්හි තොරතුරු රස්කිරීම හා ඒවා අවශ්‍ය වේලාවට පහසුවෙන් ලබා ගත හැකි වන පරිදී ගබඩා කිරීම සඳහා අවශ්‍ය සම්පත් ආයතනවය, පුහුණු ගුම්කියන්, නව තාක්ෂණය හා යටිතල පහසුකම් පෙළු අධිකාරීවලට ලබා දීමට රජය කටයුතු සම්පාදනය කළ යුතු වේ. ඒ මෙන් ම දිගුකාලීන ව සිංගජ්පුරුව, මැලේසියාව වැනි රටවල පවත්නා පරිදී පොදු රාජ්‍ය දත්ත සම්බාදයක් රාජ්‍ය මැදිහත්වීම මගින් මෙරට ද හඳුන්වා දීමට කටයුතු කළ යුතු අතර ඒ මගින් එම දත්ත සම්බාදයට පිවිසීම මගින් පොදු ජනතාවට කිසිදු බාධාවකින් තොර ව තමන්ට අවශ්‍ය තොරතුරු ලබා ගත හැකි වනු ඇත. පොදුවේ එළඳිරව් කළ හැකි සියලු තොරතුරු පොදු අධිකාරීන් මගින් එම පොදු රාජ්‍ය දත්ත සම්බාදයට ඇතුළත් කළ හැකි අතර එවිට පොදු අධිකාරීවලට ද පනතේ ප්‍රතිපාදන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ඇති වන්නා වූ ගැටුවලට මූහුණ පැමට සිදු නො වේ.

තොරතුරු දැනගැනීමේ පනතේහි ප්‍රතිපාදන අනුව තොරතුරු නිලධාරීන් සත්හාවයෙන් සිදු කරනු ලබන තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමක් හෝ ක්‍රියාවක් හේතු කොට ගෙන එම තොරතුරු නිලධාරියා හෝ පොදු අධිකාරිය කිසිදු සිවිල් හෝ අපරාධ වගකීමකට යටත් නො වේ.¹⁹

එ සේ වුව ද පනත යටතේ වැරදි¹⁹ සිදු කරනු ලබන පුද්ගලයෙකුට එරෙහි ව මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණයක් හරහා නීතිමය පියවර ගැනීමට කොමිසමට හැකියාව ඇත. එසේ නඩු පවර වැරදිකරු වීමක දී වරදකාර පාර්ශ්වයට රු. 50,000/-කට නො වැඩි ද්‍රියකට හෝ වසර දෙකක් දක්වා වන සිරදුවමකට හෝ එම දඩුවම දෙකට ම යටත් වීමට සිදු වනු ඇත. එයට අමතර ව වරදකාර පාර්ශ්වයට එරෙහි ව අදාළ විනය පාලන අධිකාරය විසින් විනය පියවර ගැනීමේ හැකියාව ද ඇත. මේ අනුව මෙම පනතේ ප්‍රතිපාදන ක්‍රියාත්මක කිරීම පැහැර හරින්නන්ට එරෙහි ව පියවර ගැනීම සඳහා ගක්තා ප්‍රතිපාදන පනතේ දක්වා ඇත. අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන පනතේ දක්වා ඇති ප්‍රතිපාදන නිසි පරිදී බලාත්මක

කිරීම කුඩාන් මෙම පනතින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ලබා ගැනීමේ හැකියාව ඉහළ නැංවෙනු ඇත.

4. සාරාංශය

එක්සත් ජාතින්ගේ මානව හිමිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනයෙන් (1948) සහ සිවිල් හා දේශපාලන අධිකිත්ත් පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සමුළුම් යෝ (1966) 19 වන වගන්තීන් යටතේ තහවුරු කර දී ඇති දේශ සීමාවකින් තොර ව, අපක්ෂපාති ව තොරතුරු සෙවීම් හා ලබා ගැනීමේ අයිතිය දැනට ආසියාවේ පමණක් රටවල් 19ක පාර්ලිමේන්තු පනත් මගින් දේශීය වශයෙන් නෙතික ව බලාත්මක කොට ඇත. ඉන්දියාව, පාකිස්ථානය, බංගලාදේශය හා නේපාලය මේ අතර සිටින අතර 2005 දී හඳුන්වා දුන් ඉන්දියානු තොරතුරු දැනගැනීමේ පනත ඉතා සූත්‍රිය අයුරින් ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. මේ අනුව යමින් 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත මගින් ලංකාව තුළ ද තොරතුරු දැනගැනීම සඳහා වන මහා නීතිමය රාමුවක් ස්ථාපිත කරනු ලැබේ ය. තොරතුරු ලබා දීම අධික්ෂණය හා බලාත්මක කිරීම සඳහා එම පනත යටතේ තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ කොමිෂන් සභාව ද පිහිටුවන ලදී.

එකී නීතිමය රාමුව නිසි පරිදි ක්‍රියාත්මක කරවා ගනිමින් මෙකී පනතෙන් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල අත්පත් කර ගැනීම සඳහා සැම පුරවැසියෙකුට ම විශාල වගකීමක් පැවරෙන අතර එකී වගකීම වටහා දීම සඳහා අවශ්‍ය මතවාදීමය වෙනස සමාජගත කිරීම උදෙසා අවශ්‍ය දැනුම්වත් කිරීම සිදු කිරීම ද අවශ්‍ය යටිතල පහසුකම ලබා දීම ද රඟයේ වගකීම වේ.

සරල වශයෙන් ගත් කළ තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම නෙතික ව බලාත්මක කිරීම නිසා රාජ්‍ය සේවයේ අකාරෝක්ෂමතාවට, නිලධාරීවාදයට සහ දේශපාලනික අත්තනෙන්මතික ක්‍රියා කළාපයන්ට විශාල බලපැමක් එල්ල වන අතර එ මගින් අවසානයේද දී රටේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය, ජනමාධ්‍ය තීදහස හා ආර්ථික සංවර්ධනය ස්ථාපිත කරමින් තිරසාර සංවර්ධනයක් පළාතා කර ගැනීම සඳහා මහතු පිරිවහලක් සැපයෙනු ඇත.

පාද සටහන්

1. 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංගේධනය, 2 වගන්තීය
2. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, පූර්වීකාව

3. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, 4 වගන්තීය
4. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, 3 වගන්තීය
5. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, 43 වගන්තීය
6. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, 23 වගන්තීය
7. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, 24 (6) වගන්තීය සමග කියවිය යුතු 2017.02.03 ගැසට් පත්‍රයේ 04 වන රෙගුලාසියෙන් 04 වන අතුරු විධානය
8. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, 25 වගන්තීය
9. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, 29 වගන්තීය
10. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, 10 වගන්තීය
11. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, 6 වගන්තීය
12. http://www.rticommission.lk/web/index.php@option=com_content&view=article&id=8&Itemid=111&lang=si
(පිවිසුම 2018.05.02 දින)
13. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, 34 (1) වගන්තීය
14. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත 5 (1) (අ) වගන්තීය
15. ආයතන සංග්‍රහය, 31 වැනි පරිච්ඡේදය, 3 වගන්තීය
16. 1973 අංක 05 දරන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රවත්පත් මණ්ඩල පනත, 32 (1) වගන්තීය
17. 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනත, 77 වගන්තීය
18. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, 30 වගන්තීය
19. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම පිළිබඳ පනත, 39 වගන්තීය

දුෂ්චරු බව තුරන් කිරීමට මූලන සාක්ෂරතාවේ අති වදෙගත්කම

චිත්‍ර. සි. දුල්ජාන් ද සිල්වා

ජේස්ත්ද සහකාර අධිකාරී

ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

දුෂ්චර්කම හඳුනා ගැනීම

දුෂ්චර්කම සාපේශක්ෂ ව ගත් කළ සමස්ත සමාජයට ම උරුම වූ පොදු තත්ත්වයකි. එය රින් රටට සමාජයෙන් සමාජයට වෙනස් වන අතර එ වැනි තත්ත්වයක් සඳහා මුලාගු වන හේතු සාකි ද විවිධ ය. ඒ අනුව සංවර්ධන මෙන් ම සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල සමස්ත ජනගහනයෙන් සැලකිය යුතු පිරිසක් තම මූලික මිනිස් අවශ්‍යතා වන ජලය, ආහාර, ඇශ්‍රුම් පැළඳුම්, සෞඛ්‍ය හා තිබාස වැනි පහසුකම් අවම මට්ටමකින් හෝ සපුරා ගැනීමට නො හැකි තත්ත්වයක පසු වේ. මේ අනුව දුෂ්චර්කම ලෙස හඳුන්වා දිය හැක්කේ අඩු ආදායමක් සහිත, ඒ නිසා ම අඩු පරිහෝජන මට්ටමක් මත තම ජීවිකාව පවත්වා ගෙන යැමයි.

දුෂ්චර්කම හඳුනා ගැනීම සඳහා වන නිර්නායකයන් විවිධ වන අතර එය තුරන් කිරීම සඳහා විවිධ සංවිධාන, ආයතන හෝ රටවල් ගන්නා ක්‍රියාමාර්ගයන් ද විවිධ වේ.

එක්සත් ජාතියෙන් සංවිධානයේ නිර්වචනයට අනුව, දුෂ්චර්කම යනු තමන්ට අවශ්‍ය ලෙස තේම් (Choices) හෝ අවස්ථාවන් (Opportunities) නොමැතිකම හේතුවෙන්, පුද්ගලයෙකුගේ මානව අභිමානය අභිමි ව යැමකි. මෙය සමාජයක් තුළ යහ පැවැත්ම සඳහා අවශ්‍ය මූලික හැකියාවක් හෝ නොමැතිවීමේ තත්ත්වයකි. සමාජයක ඕනෑම ම පුද්ගලයෙකුට අවශ්‍ය තරමට ආහාර, ඇශ්‍රුම් පැළඳුම්, යාමට පාසලක් හෝ සෞඛ්‍ය මධ්‍යස්ථානයක්, ආහාර හෝ ගැනීමෙන් විවිධ රැකියාවක් හෝ අවශ්‍යතාවකට ගැනීමෙන් හඳුනා ගත නො හැකි වන්නේ නම්, එය දුෂ්චර්කම වගයෙන් හඳුනා

ගත හැක. මින් පැහැදිලි වන්නේ පුද්ගලයින්, පවුල් සහ ජන සමාජවල පවත්න අනාරක්ෂිත බව සහ දුබල තත්ත්වයයි.

ලෝක බැංකුව ද මේ පිළිබඳ ව ඉදිරිපත් කර ඇති නිර්වචනය අනුව, දුෂ්චර්කම යනු යහපැවැත්මේ අභිමිවීම සහ තවත් බොහෝ අභිමිවීම ගොන්නකි. එයට අඩු ආදායම හා ගොරවනිය පැවැත්ම සඳහා අවශ්‍ය මූලික හා නේවා හා සේවා ලබා ගැනීමට නො හැකි වීම ද ඇතුළත් වේ. තව ද, පහළ මට්ටමේ සෞඛ්‍ය හා අධ්‍යාපනය, පිරිසිදු ජලය හා සනීපාරක්ෂාවට ඇති අවම ප්‍රවේශය, ප්‍රමාණවත් නො වන ගාරීක ආරක්ෂාව සහ වඩා භාජ ජීවිතයකට ප්‍රමාණවත් බාරිතාවක් හා අවස්ථාවක් නොමැති වීම දුෂ්චර්කම සමග ඇදුනු ලක්ෂණ වේ.

කාලය සහ රටවල් අතර සේවාවර වන සම්මතයන් අනුව දුෂ්චර්කමේ ප්‍රමාණය ප්‍රකාශ කරයි. පළමු ව 1990 ද හඳුන්වා දෙන ලද අන්ත දිරියා රේඛාව වන දිනකට ආදායම බොලරයක් යන්න පදනමක් ලෙස ගෙන ලෝකයේ දුෂ්චර්කම ප්‍රමිතියට අනුව මනින ලදී. ලෝක බැංකුව වසර 2008 ද 2005 වසර සඳහා තව ජාත්‍යන්තර දිරියා රේඛාව දිනකට ආදායම බොලර් 1.25 ලෙස අර්ථ දක්වායි. තව ද, 2015 ඔක්තෝබර් මාසයේ ද, ඔවුන් මෙය දිනකට බොලර් 1.90 දක්වා යළි වෙනස් කරන ලදී. අන්ත දිරියාව යනු ආහාර, පානීය ජලය, සනීපාරක්ෂාක පහසුකම්, සෞඛ්‍ය, තිබාස, අධ්‍යාපනය සහ තොරතුරු යනාදී මූලික මිනිස් අවශ්‍යතා, දරුණු ලෙස අභිමි වන තත්ත්වයකි. මෙම තත්ත්වය ආදායම මත පමණක් නො ව අදාළ සේවා වලට ඇති ප්‍රවේශ මත ද රඳා පවතී.

දියුනාව ආදායම් අසමානතාව මතිනු ලබන මීමතක් ලෙස හඳුනා ගත හැක. ගිනි සංගුණකය හෝ තෙයිල් (Theil) දැරුකය වැනි තවත් විවිධ ආදායම් අසමානතාව මතින පරාමිතික ද ගොඩනැගී ඇත. මේ අධ්‍යායනයන්ට අනුව ද දුෂ්පත්කම යන්න නිවැරදි ව හඳුනා ගත හැකි අතර, සංඛ්‍යාතමය වශයෙන් මතින ආකාරය ද අවබෝධ කර ගත හැක. නමුත්, දුෂ්පත්කම කුමත ආකාරයෙන් නිරවචනය වුව ද, වර්තමාන සමාජ, ආර්ථික හා දේශපාලනික පසුව්ම යටතේ වඩාත් වැදගත් වන්නේ, එය මානව සමාජයෙන් ඉවත් කරන්නේ කෙසේ ද යන්නයි. ඒ සඳහා වන දුෂ්පත තුරන් කිරීමට විවිධ රට්වල විවිධ ආකාරයේ කුඩා, මධ්‍ය සහ මහා පරිමාණයේ වැඩිසටහන් ක්‍රියාත්මක කරන අතර, එකී මිනිසුන්ගේ මූල්‍ය සාක්ෂරතා මට්ටම ඉහළ දැමීමෙන් මෙම ගැටුව විසඳුමට ඇති හැකියාව පිළිබඳ ව සලකා බැලීම ඉතා වැදගත් ය. මෙම ලිපිය මගින් උත්සාහ කරනුයේ ඒ පිළිබඳ වඩාත් සරල මෙන් ම තාර්කික විමර්ශනයක් සිදු කිරීම ය.

මූල්‍ය සාක්ෂරතාව හඳුනාගැනීම්

ලොව මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ සිදු වන පෙරලිකාර වෙනස්කම් සමග අලුතින් මූල්‍ය වෙළඳපාලට එන විවිධාකාර මූල්‍ය සරල මෙන් ම සංකීරණ මූල්‍ය උපකරණ වෙත ප්‍රවේශ වන්නට, හසුරුවන්නට, අනුගත වන්නට සහ ඒ ඔස්සේ වඩාත් තාර්කික පරිභේදනයට සහ ආයෝජනයට යොමු වෙන්නට රටක ජනතාව කොතොක් දුරට පොහොසත් ද? නාගරික මෙන් ම ග්‍රාමීය සියලු සමාජ කොටස්වල ජනතාව මේ පෙරලිය ගැන දැනුවත් ද? යන්න සලකා බැලීම ඉතා වැදගත් ය. දියුණු වන මූල්‍ය වෙළඳපාලක නව සහ සංකීරණ මූල්‍ය නිෂ්පාදන සහ අදාළ සේවා සපයන සැපයුම්කරුවන් පිළිබඳ මෙන් ම මුවන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ දැනුමෙහි වැදගත්කම නිසා ම, සංවර්ධන මෙන් ම සංවර්ධනය වෙමින් පවතින ආර්ථිකයන් තුළ මූල්‍ය ප්‍රාග්ධනයට වඩාත් සූහවාදී ව අනුගත වීමට නම් මූල්‍ය සාක්ෂරතාව ලැබේම අවශ්‍යයෙන් ම තිබිය යුත්තකි. ඒ නිසා ම එය තුතන සමාජයේ අතිශය ජනප්‍රිය මාත්‍යකාවකි.

මූල්‍ය සාක්ෂරතාව යනු කුමක්ද? මූල්‍ය කළමනාකරණ දැනුම ඇති පුද්ගලයින් සැම විටක ම වාසි සහගත ගනුදෙනුවල යෙදෙනු අපට දැකිය හැකි දෙයකි. නමුත් කුමක් ද මේ මූල්‍ය සාක්ෂරතාව යනු? පොලී අනුපාතිකය, උද්ධමනය යනාදී සාර්ව විව්‍යායන්ගේ හැසිරීම පිළිබඳ අවබෝධය ද? එම විවිධ සංක්ලේෂණයන්

ගැන ඇති සිද්ධාන්තමය දැනුම ද? විධිමත් සහ අව්‍යාධිමත් මූල්‍ය ආයතන ගැන ඇති අවබෝධය ද? එසේත් නැතිනම් ගැහ අයවැයක් පිහිටුවා ඒ අනුව ආදායම් ඉපසිල, වියදම් කිරීම සහ කළට වේලාවට යය වාරික, බ්ල්පත් යනාදිය පියවීම පිළිබඳ දැනුම ද? මූදල් සමග හැසිරීම පිළිබඳ මිනුමත් ද? ඉතුරුම් පිළිබඳ සංකල්පයක් ද? නිවැරදි ආයෝජනය පිළිබඳ සංකල්පයක් ද? ආර්ථික පිරිමිඩිය තුළ පත්‍රලේ සිටින ජනතාවට පවා මූල්‍ය සාක්ෂරතාව අදාළ කාරණයක් ද? මේ සියලු ම ප්‍රශ්න සඳහා පිළිතුර වන්නේ "මව" යන්නයි. මූල්‍ය සාක්ෂරතාව පුළුල් සංකල්පයකි. එයට තොරතුරු සහ හැසිරීම යන දෙක ම අදාළ වේ. එය කිසිදු හේදයකින් තොර ව සියලු දෙනවත් හෝ දුෂ්පත් පාරිභේදිකයෙකුට ම මෙන් ම ආයෝජකයෙකුට ම අදාළ වේ.

ආර්ථික සහයෝගිතාව සහ සංවර්ධනය සඳහා වූ සංවිධානයේ (Organization for Economic Co-operation and Development - OECD) ආර්ථික දැක්වීමට අනුව, මූල්‍ය සාක්ෂරතාව යනු මූල්‍ය යහාත්ත්වයක් ඇති කර ගැනීම සඳහා නිවැරදි තෝරා ගැනීමට, මූල්‍ය අවශ්‍යතා සඳහා යා යුතු ස්ථානය ගැන තීරණය කිරීමට සහ මූල්‍ය ප්‍රාග්ධනය තුළ වෙනත් ක්‍රියාකාරකමක යෙදීමට පුද්ගලයෙකු / ආයෝජකයෙකු සතු මූල්‍ය නිෂ්පාදන, සංකල්ප ගැන ඇති දැනුම සහ මූල්‍ය අවදානම සහ අවකාශය වටහා ගැනීමට ඇති විශ්වසනීයත්වයයි. ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව (Asian Development Bank - ADB) නිරවචනය කරනුයේ මූල්‍ය සාක්ෂරතාව යනු මූල්‍ය නිෂ්පාදන සහ සේවා පිළිබඳ මූලික තොරතුරු අවබෝධයට ඇති හැකියාවයි. මූල්‍ය උපකරණ සහ සේවා නොක්වා ම සංවර්ධනය වන හෙයින්, පරිභේදිකයින්ට සහ ආයෝජකයින්ට මූල්‍ය සාක්ෂරතාව අවශ්‍ය වේ. තව ද, අනාගත ආර්ථික කම්පන මගින් විපත් වීමට ඇති අවදානම වැඩි දුෂ්පත් ජනතාවට මෙම දැනුම විශ්වයෙන් ම අවශ්‍ය වේ. වඩාත් සරල ව හැදින්වාතොත්, මූල්‍ය සාක්ෂරතාව යනු තමා ඇතුළු පවුලේ සාමාජිකයින්ට වඩා හොඳ ජ්‍යෙන තත්ත්වයක් ලබා ගැනීම සඳහා මූදල් ඉපසිල, වියදම් කිරීමට, ඉතිරි කිරීමට සහ ආයෝජනය කිරීමට පුද්ගලයෙකු සතු ව ඇති දැනුම වේ.

රටක මූල්‍ය වෙළඳපාල නවීකරණය සහ පුළුල් වීමත් සමග විශ්වයෙන් ග්‍රාමීය ජනතාවට තමන්ට වාසි සහගත ලෙස සීරණ ගැනීමට අවශ්‍ය විට මූල්‍ය

අධ්‍යාපනය ඉතා කදුල අවශ්‍යතාවක් වේ ඇත. මූල්‍ය අධ්‍යාපන කාර්යයේ දී ආදායම් ඉපසිම, වියදම් කිරීම, අයවැය හැසිරවීම, ඉතිරි කිරීම, හෙය කළමනාකරණය, ගැලපෙන මූල්‍ය වෙළඳපාල තෝරා ගැනීම සහ ගෙවෙන වෙනත් මූල්‍ය උගුල් යනාදිය පිළිබඳ ප්‍රාථමික ප්‍රද්‍රාගල සවිබල ගැන්වීමක් සිදු වේ. මෙයින් වන ආකල්පමය වර්ධනය සහ නිවැරදි හැසිරීම දුර්පතකම්න් මිශ්‍රමට ප්‍රද්‍රාගලයෙකුට මංපෙන් විවර කරනු ඇත. මෙම දැනුම ප්‍රද්‍රාගලයෙකුට තම ජීවිත කාලය තුළ විවින් විට පැන තහින දුෂ්කර මූල්‍ය තන්ත්වයන්ට මූෂණ දීම සඳහා අවධානම අවම කරවන කුමෝර්පායන් වන තැන්පතු රස් කිරීමට, වත්කම් විවිධාගිකරණයට සහ රක්ෂණ කුම භාවිතයට පුරු කරවීම සඳහා අතිශයෙන් ම අවශ්‍ය වනු ඇත. ප්‍රාථමික විද්‍යාත් හා මූලික ජනමාධ්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලට අමතර ව මූල්‍ය අධ්‍යාපන කටයුත්තේ දී පිරිස් සංවිධානය විවිධ ආකාරයෙන් සිදු කරනු ලබයි. පන්ති කාමර සංවාද සහ වැඩමුළ යනාදිය කාර්යාල තුළ, අධ්‍යාපන ආයතන තුළ, පොදු ස්ථානයක විවිධ ක්‍රියා සහ ප්‍රවුත්ති ඉලක්ක කර ගෙන සිදු කරයි. මෙම ක්‍රියාකාරකම් පවුලක ආදායම් ඉහළ නැංවීමට, ඉතුරුම් වර්ධනයට, නිවැරදි ආයෝජනයට මාර්ග භදුනාගැනීමට, එය මස්සේ ස්ථාවර මූල්‍ය පද්ධතියකට සහ දුෂ්පතකම අඩු කිරීමට මහත කාර්යයක් සිදු කරයි.

මුල්‍ය සාක්ෂරතාව සහ ආර්ථිකය

මූලු සේවා සැපයුමක කාර්යක්ෂම සහ ගුණාත්මක බව ඉහළ නැංවීමට මෙන් ම, සේවාවර මුදල් වෙළෙඳපාලක් පවත්වා ගැනීම සඳහා මූලු ආන්තරිගතභාවය වඩාත් වැදගත් වේ. මූලු ආන්තරිගතභාවය ඇති කිරීම සඳහා ජනතාව අතර, මූලු සාක්ෂරතාව ප්‍රවර්ධනය කිරීම අතියින් වැදගත් වේ. බැංකු ගිණුම්, ඉතිරිකිරීම් ක්ම, යාය කුමෝපායන්, ගෙවීම් උපකරණ, ආයෝජන කුම සහ රක්ෂණ ආචරණ ආදි මූලු පද්ධතියක පවතින නිෂ්පාදන සහ සේවාවන් පිළිබඳ ව මෙන් ම, විධිමත් මූලු ආයතන සහ වංචනික මුදල් ගනුදෙනු ගැන යම් අවබෝධයක් පාරිභෝගිකයෙකු සතු විය යුතු සි. පාරිභෝගිකයෙකුට වඩා මූලු සේවා සපයන්නා සතු ව සැලකිය යුතු තොරතුරු වාසියක් ඇත්තම් එය මූලු වෙළෙඳපාල දුර්වල කරයි. තොරතුරු අසම්මිතිකත්වයේ වාසිය මූලු ආයතනයකට ලැබුන පරිසරයක දී, සීමිත සම්පත් සහිත මූලු සේවා ගනුදෙනුකරුට අවාසි සහගත වන අතර, මූලු නිෂ්පදන සහ සේවාවල තොන්දේසි පිළිබඳ, ඔවුන්ගේ හිමිකම් සහ වගකීම් ගැන, මූලු අවධානමට

නිරාවරණය වීම ගැන නිසි අවබෝධයක් නොලැබේ. මෙහි දී මුළුක ආරථික සිද්ධාත්තයක් වන නිවැරදි තේරීමක් (Choice) සිදු නො වීමට ඉඩ ඇත. මෙම තේරීම වියදම් අධික, තමන්ගේ අවශ්‍යතාවට (Need) නො ගැලපෙන සහ වඩාත් අවදානම් මුදල් ගනුදෙනුවක් බවට පත් වීමට ද ඉඩ ඇත.

නමත්, මූලු සාක්ෂරතාව සහිත ගනුදෙනුකරු හොඳ මිලක් සහ විනිවිදහාවයෙන් යුතු සේවාවක් වෙනුවෙන් නිවැරදි තරකනයන් තුළින්, නිවැරදි ප්‍රශ්න ඇසීමෙන් සහ සාකච්ඡා කිරීමෙන් මූලු ආයතනයකට තරගකාරී පීඩනයක් යොදයි. තවද, මේ වන් ගනුදෙනුකරුවන් වෙළඳපොල ප්‍රමිතින් සහ මූලු පද්ධතිය වෙත නිසි අවධානයක් රාජ්‍ය බලධාරීන්ට සැපයීමට බල කරයි. මෙය තිරසාර මූලු සේවාවකට හොඳ පදනමක් සහ පරිසරයකි. මූලු සාක්ෂරතාව වැඩිදුරටත් අවබෝධ කර ගන්නා ගනුදෙනුකරු, මූලු සේවා සඳහා ඇති ඉල්ලුම ඉහළ දැමීම මගින් මූලු වෙළඳපොල ස්ථායිතාව තහවුරු කරන අතර, මෙය ආර්ථිකයේ පූජාල් වර්ධනයට සහ සංවර්ධනයට වැදගත් ය. රටක ඉතිරිකිරීම් වැඩිවීම, ව්‍යාපාර ගනුදෙනු වෙනුවෙන් නව මූලු උපකරණ බිහිවීම, එමගින් ප්‍රාග්ධනය පූජාල් වීම, නව ආයෝජන තීරණ මගින් සහ විශ්‍රාමික සැලසුම් සඳහා ආයෝජන ඇති කිරීම ආදියෙන් ආර්ථික වර්ධනයට ධනාත්මක තෙරපුමක් ඇති කරනු ලැයි. මෙම තත්ත්වය ගෘහ ඒකකයක දුර්පතකම අඩු කිරීමට මෙන් ම ඒක පූද්ගල ආදායම ඉහළ දැමීමට ඉතා වැළගත් වේ.

දුරි බලේ විෂම වක්‍රය

දුරි බවේ විෂම වකුය හට ගැනීම සමාජ - ආර්ථික සිද්ධාන්ත මගින් විවිධ අයුරින් නිරවචනය වේ. මේ අතරින් සැපයුම් අංශයේ විෂම වකුය, ඉල්ලුම් අංශයේ විෂම වකුය සහ වෙළඳපාල අපුරුණකාවේ (Market Imperfections) විෂම වකුය ප්‍රමුඛ වේ. මේ අතරින් සැපයුම් අංශයේ විෂම වකුය වඩා යුතු සංවේදී සහ ග්‍රාමීය ජනතාව අතර වඩා සුලඟ වෙයි.

සැපයුම් අංශයේ විෂම වක්‍රය
සංක්ෂීප්ත ව ගත් විට දකුණුපස
රැපයේ දැක්වෙන පරිදි වේ.

මෙය විශේෂයෙන් සංවර්ධනය නො වූ සහ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල සූලභ ආදායයකි. පහළ මට්ටමේ මූර්ත ආදායමක් (Real Income) පැවැතිම හේතුවෙන් පුද්ගලයින් දුරි බවින් පෙළෙන අතර, එයට හේතු වන්නේ අඩු මට්ටමේ ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය තිසා වන අඩු නිෂ්පාදන මට්ටමයි. අඩු ප්‍රාග්ධනයක් පැවැතිම හේතුව වන්නේ අඩු ආයෝජන මට්ටම සහ පහළ මට්ටමේ ඉතිරි කිරීම රටාව වේ. ඉතිරි කිරීම අවම වීමට හේතු වන්නේ අඩු ආදායම මට්ටමයි. මෙම විෂම වකුයට අනුව පුද්ගලයෙකට ඉතිරි කළ හැකි වන්නේ මූර්ත ආදායම පාරිභෝජනයට වඩා ඉහළ ගිය විට දී ය. මේ අනුව, ඉහළ ආදායම මට්ටමක් ලබා ගැනීමත්, පරිභෝජන වියදුම් අඩු කර ගැනීමත් තුළින් හොඳ ඉතිරි කරන්නෙක් බවට පත්වී මෙම විෂම වකුය බිඳීමට පදනමක් සාදා ගත හැක. මේ හරහා මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය ඉහළ යාම, එම සුදුසුකම හරහා විධිමත් මූල්‍ය ආයතනයකින් ලබා ගන්නා ගය මුදල සහ ඒ සමග ම ඉතිරි කර ගත් මුදලද එක් කොට ආයෝජනය කිරීමෙන් නිෂ්පාදන මට්ටම ඉහළ දැමීමට හොඳ තෙරපුමක් ලබා දිය හැක. එයින් පුද්ගලයින්ගේ ආදායම තත්ත්වය ඉහළ යැමෙන් දුරි බවේ විෂම වකුය බිඳීමට හැකියාවක් ලැබේ.

සරල ගෘහ ඒකකයක මූල්‍ය සාක්ෂරතාව

සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටක බොහෝමයක් පුද්ගලයින් දුරි බවේ විෂම වකුය බිඳී ගැනීමට අපහසුවෙන්, එම වකුය තුළ සිර වී, පවතින රටාව තුළ ඉහළ ජීවන තත්ත්වයක් ලබා ගැනීමේ වරම නොමැති ව හැකිලෙන ගෘහ ආර්ථිකයක සාමාජිකයන් ව සිරීම සූලභ ය. මෙම දුරි බවේ විෂම වකුය බිඳීමට නම් මොවුන් නිවැරදි මුදල හැසිරවීමක් කළ යුතු යි. මූල්‍ය සාක්ෂරතාව මේ සම්බන්ධයෙන් පවතින ඉතා වැදගත් සංකල්පයකි. තමන් ඇතුළු පවුලේ ජීවන තත්ත්වය ඉහළ නැංවීම සඳහා මුදල ඉහළ දැමීම වියදුම් කිරීම, ඉතිරි කිරීම සහ විධිමත් මූල්‍ය පද්ධතියකට ප්‍රවේශවීම කෙරෙහි ගෘහ ඒකකයක සාමාජිකයින් සතු ව ඇති දැනුම ඉහළ නැංවීම මූල්‍ය සාක්ෂරතාවේ ප්‍රධාන පියවරයන් වේ. ඒ වැනි අය අවධිමත් මුදල ගනුදෙනු වලින් වැළැකි නිවැරදි ආයෝජන සිදු කරනු ඇත.

ආදායම මට්ටම ඉහළ දැමීම: මෙහි දී මූලික පියවර දෙකකින් ආදායම මට්ටම ඉහළ නැංවිය හැක. පළමුව, පවුල් ඒකකයේ සාමාජිකයින් දැනුමත් සිදු කරන ආදායම ඉහළයේමේ කටයුතු වඩාත් එලදායී ලෙස සිදු

කිරීමෙන් තවදුරටත් ආදායම ඉහළ නැංවිය හැකි අවස්ථා තිබේ දී යි සොයා බැලීය යුතු ය. කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීම, අමතර කාලය යෙදීමේ, නව තාක්ෂණය සහ නිවැරදි යෙදුම් හාවිතය, නව නිර්මාණාත්මක නිෂ්පාදන සහ සේවා වෙළඳපොළට ගෙන ඒම සහ නව වෙළඳපොළ ගවේෂණය සහ පුළුල් කිරීම ආදි විවිධ උපක්‍රම පවතින ආදායම මාර්ග සඳහා අත්හදා බැලීම වැදගත් ය.

දෙවනුව, නව අමතර ආදායම මාර්ග සොයා බැලීම ගෙහ ආර්ථිකයකට ඉතා වැදගත් වෙයි. ප්‍රධාන රැකියාවට අමතර ව වෙනත් ආදායම මාර්ග සඳහා තම කාලය වෙන් කිරීම සංවර්ධනය වූ රටවල පවා සූලභ වුවත්, ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජය තුළ මෙය දුලභ අත්දැකීමකි. මේ සඳහා සමාජය තුළ මුල් බැස ගත් සීමාකාරී ආකල්පමය වෙනසක අවශ්‍යතාව ඉතා ඉහළින් සලකා බැලීය යුතු ය. ඉහළ හෝ පහළ මට්ටම ලෙස රැකියා වර්ගීකරණය සහ ප්‍රධාන ආදායම මාර්ගයට ලැබුණ සමාජ මට්ටම සමග සැසැදීම ආදි විවිධ බැහැර කළ යුතු සමාජය ආකල්ප හමුවේ අතරම් වූවන්ට සහාය දීම සඳහා ග්‍රාමීය සංවර්ධනය තුළ ප්‍රමුඛ ස්ථානයක් ලබා දිය යුතු ය. මෙය ජයගත් පුද්ගලයා දෙවන ආදායම මාර්ගයකට ප්‍රවිෂ්ටි වීමෙන් වැඩි ආදායමක් පවුල් ඒකකයට ගෙන එන අතර ප්‍රධාන ආදායම මාර්ගයේ ඇති අවදානම් සහ කම්පන අවශේෂණයට ද සුදානම් වෙයි.

මෙම දෙවනුරුම් මූලික ත්‍රියාවලින් දුරි බවේ විෂම වකුය බිඳීමට උසස් අඩ්‍රිතාලමක් ලබා දෙනු නො අනුමාන ය.

වියදුම් පාලනය: පහළ මූල්‍ය සාක්ෂරතාව හේතුවෙන් ආදායමට නොසරිලන, අනාගත වියදුම් පිළිබඳ සැලසුම් රහිත, තරගකාරී මානසිකත්වයකින් යුතු ව, පිරිමැසුම් රහිත වියදුම් රටාවක් පවත්වා ගෙන යැම ග්‍රාමීය ජනතාව අතර සූලභ ව දැකිය හැක. මෙයින් මිදීමේ ආකල්පමය විෂ්ලේෂණයකට ජනතාව පුරු කරවීම, මූල්‍ය සාක්ෂරතාවේ තවත් ප්‍රබල පියවරක් වේ. එදිනෙදා ජීවිතය පවත්වා ගැනීමට අත්‍යවශ්‍ය වියදුම්, අපේක්ෂිත සහ හඳුසී වියදුම්, කළේ දැමීය හැකි වියදුම් සහ අනවශ්‍ය වියදුම් ආදි ලෙසින් විවිධ වියදුම් කාණ්ඩ කළ හැකි වූවත්, මෙම කාණ්ඩ තුළ වියදුම් පාලනය ගැන ඉහළ අවබෝධයක් ඔවුනට ලබා දිය යුතු ය. ආහාර, නිවාස, ඇඳුම් පැලදුම්, සෞඛ්‍ය, ප්‍රවාහන, විදුලිය, ජලය, දුරකථන යනාදී පාරිභෝගික සේවා වියදුම් සහ අධ්‍යාපනය ආදිය අත්‍යවශ්‍ය

එෂ්නොදා වියදම් ලෙස හඳුනා ගත්ත ද, බොහෝමයක් අය මෙම වියදම්වල ප්‍රමාණාත්මක සහ ගුණාත්මක සීමා හඳුනා ගෙන නොමැත. උදාහරණ ලෙස ගැහ ඒකකයක ආහාර නාස්තිය, කුසගින්න, පෝෂණය සහ රසවත් ආහාර වේලක අවශ්‍යතාවෙන් ඔබට ගිය 'කැද' (Greediness) ආහාර වියදම් රටාව තමන්ගේ ගැහ ඒකකයේ සාමාජිකයන්ට සහ ආදායම මට්ටමට නො ගැලපෙන, ඒවිත කාලය පුරාවට අවසන් කිරීමට අපහසු, විශාල වියදම් දැරිය යුතු නිවාස තැනීමට ගන්නා තීරණ හැඟීම්වලට වහල් වී සහ අනෙක් පුද්ගලයින් හා සංසන්ධිය වෙමින් අවශ්‍යතාවෙන් ඔබට ගිය ඇඳුම් පැලුම් සහ වෙනත් දේ සඳහා සිදු කරන වියදම් ද පහසුවෙන් පාලනය කළ හැකි වුවත් නො සැලකිලිමත්කම හේතුවෙන් සිදු කරන විදුලිය, ගැස් සහ ජලය නාස්තිය නිසා දැරිමට සිදුවන විශාල බැල්පත් ද දැක්වීය හැක. මේ අනුව, දුරි බවින් මිදීම සඳහා පුරු කර ගත යුතු කුමත් වියදම් රටාව මූල්‍ය සාක්ෂරතාවේ ප්‍රබල අංගයක් බව වටහා ගත යුතු ය. මූල්‍ය සාක්ෂරතාවකින් හෙබි පුද්ගලයා තම හාණ්ඩ හා සේවා අවශ්‍යතා සඳහා වියදම් කිරීමේ දී පහත කරුණුවලින් පොහොසත් විය යුතු ය. සීමාසහිත ආදායම මාර්ගයක් තමන්ට ඇති බව සිහි තබා ගැනීම, ආදායමෙන් කොටසක් පමණක් (75% පමණ) වියදමට සැලසුම් කිරීම, ආදායමට සරිලන සේ අවශ්‍ය හාණ්ඩ හා සේවා තෝරා ගැනීම, ගෙවන මූදලට සරිලන වටිනාකමක් සහිත හාණ්ඩ හා සේවා මිල දී ගැනීම, ආකර්ෂණීය වෙළඳ ප්‍රවාරවලට වැඩි නො වීම, මිල දී ගැනීමේ දී හැඟීම්වලට වහල් නො වී, හාණ්ඩ හා සේවාවල ප්‍රයෝගනවත් බව, ගුණාත්මක බව සහ සැබෑ වටිනාකම ගැන සොයා බැලීම එම කරුණු වේ.

ඉතිරි කිරීම: අඩු මූල්‍ය සාක්ෂරතාවක් සහිත ග්‍රාමීය සමාජයක පවතින ආදායමට සහ වියදම් රටාවට සාම්ප්‍රදායු ව ඉතිරි කිරීම ඉතා අපහසු කාර්යයක් බව බොහෝ අයගේ අදහසකි. ඉහත සඳහන් කළ මග පෙන්වීමෙන් මේ තත්ත්වයට සහනදායී පසුබිමක් උදා වන මුත්, ඉතිරි කිරීමේ පුරුදේද දුරි බවේ විෂම වකුය සිද්ධීමේ මූලික සහ ප්‍රබල ම අවිය වේයි. ප්‍රවාරක දෙනික සාමාන්‍ය වියදම්න් කුඩා කොටසක් එ නම් පරිහෝජනයට නියමිත මූදලින් කොටසක් ඉතිරි කිරීම හැරියට වෙන් කොට තැබීමේ පුරුදේදට ජනතාව පුරු කළ යුතු ය. එ පමණක් නො ව නිවසක පාසැල් යන කුඩා දැඩ්වන්ට පවා කුඩා ප්‍රමාණයෙන් හේ මූදලක් ඉතිරි කිරීමට පුරුදු කළ යුතු ය. මෙම ඉතිරි කරන

කොටසේ ප්‍රමාණය වැඩි කිරීමට, ආදායම වැඩි කිරීමේ සහ වියදම් පාලනය කිරීමේ ප්‍රයෝග සියල්ල ම බලපාන බැවින් මූල්‍ය සාක්ෂරතාව යනු මෙම කියාකාරකම් සියල්ල ම අඩංගු දැනුමක් බව පැහැදිලි ය. මූල්‍ය සාක්ෂරතාවේ මෙම පියවර විධීමත් මූල්‍ය පද්ධතියකට අන්තර්ගත වීමට දොරටු විටර කිරීමක් ලෙස හැඳින්වීය හැක. අත ඉතිරි කර ගත් මූදල නිවැරදි කාර්යයකට නො යෙදුවහොත් එය අසම්පුර්ණ වූ මූල්‍ය සාක්ෂරතාව පිළිබඳ දැනුමකි. මේ අනුව ඉතිරි කිරීම සඳහා විධීමත් මූල්‍ය පද්ධතිය තුළ ඇති පිළිගත් ගැලපෙන ආයතනයක් හා සම්බන්ධ වීම ඉතා වැදගත් ය.

විධීමත් මූල්‍ය පද්ධතියට පිවිසීම: විධීමත් මූල්‍ය පද්ධතියක් (ආයතනයක්) යනු රටක මූල්‍ය අධිකාරීය හේ වෙනත් වගකිව යුතු ආයතනීක රාමුවක පාලනයට හා නියාමනයන්ට යටත් ආයතනයක් වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ විධීමත් මූල්‍ය පද්ධතිය තුළ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව යටතේ ලියාපදිංචි වූ වාණිජ බැංකු 25ක් සහ විශේෂිත බැංකු 7ක් ඇත. තව ද, බැංකු නො වන මූල්‍ය ආයතන 46ක ප්‍රමාණයක් ලියාපදිංචි වී ඇත. මෙම තොරතුරු නිරන්තරයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ප්‍රසිද්ධ පුවත්පත් හරහා ජනතාව දැනුම්වත් කරයි. මෙයට අමතර ව සමුපකාර පනත යටතේ ලියාපදිංචි වූ දිවි නැගුම බැංකුව සහ ග්‍රාමීය බැංකුව වැනි ආයතන ද ඇත. ග්‍රාමීය ජනතාව මේ අතරින් තමන්ට ගැලපෙන මූල්‍ය ආයතනයක් තෝරා ගැනීම වැදගත් ය. මූල්‍ය ආයතනයක්, විශේෂයෙන් බැංකුවක් තෝරා ගැනීමේ දී, ආසන්න බව හා පහසුවෙන් ලගා විය හැකි බව, භෞද පාරිභෝගික සේවාවක් ලබා දීම, ජංගම මෙන් ම ස්ථාවර හා විවිධ විශේෂිත තැන්පත් වර්ග තිබීම, තැන්පතුවේ සුරක්ෂිත බව සහ තැන්පත් රක්ෂණ, හර සහ බැර කාඩ් පත් ලබාගැනීමේ හැකියාව, අනාගතත් දී අඩු පොලියකට යෙ මූදලක් ලබා ගත හැකියාව සහ වෙනත් විවිධ පහසුකම් ලබා ගත හැකි බව ආදි ලක්ෂණ සලකා බැලීම ඉතා වැදගත් වේ.

ඉතිරි කර ගත් මූදල තෝරා ගත් මූල්‍ය ආයතනයකට රැගෙනවිත අඩු ම වශයෙන් මසකට වරක් හේ තැන්පත් කිරීමට ඇති පුරුදේද හරහා පුද්ගලයෙකු බැංකුවක ගනුදෙනුකරුවෙකු බවට පත් වීම මූල්‍ය සාක්ෂරතාවේ ජයග්‍රහණයකි. සරල ගැහ ආර්ථිකයක මූල්‍ය සාක්ෂරතාව ඉහළ දැමීම හරහා පුද්ගලයින් විධීමත් මූල්‍ය පද්ධතියකට ඇතුළ වීම සහ එම මූල්‍ය ආයතනයක නිත්‍ය සාර්ථක ගනුදෙනුකරුවෙකු වීම

ග්‍රාමීය ආර්ථිකය නංවාලීමේ සහ දුනී බව දුරලිමේ ප්‍රධාන ම අඩ්තාලමයි.

සාර්ථක ගනුදෙනුකරුවෙකු සතු ව පවතින සහ නව ව්‍යාපාරවල නිෂ්පාදන, කෘෂිකාර්මික කටයුතු සහ සේවාවල වර්ධනයට අවශ්‍ය නව ප්‍රාග්ධන සම්පාදනයට විධිමත් මූල්‍ය ආයතන මගින් ලැබෙන සහයෝගය ඉමහත් ය. අඩු පොලී අනුපාතිකයක් යටතේ සහනදායී වාරික ක්‍රමයකට සහ අවම ඇපැ ආවරණ යටතේ තෙය මුදලක් ලබා ගැනීම තොද ගනුදෙනුකරුවෙකුට පහසු කාරණයකි. මෙයට අමතරව බොහෝමයක් බැංකු හරහා ක්‍රියාත්මක වන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් ස්ථාපිත ක්ෂේද, කුඩා හා මධ්‍යම පරිමාණවල ව්‍යවසායකින් සඳහා වන ඉතා සහනදායී පොලී අනුපාතික යටතේ ක්‍රියාත්මක වන සෞඛ්‍යාගාර, ස්ව්යං රැකියා උත්පාදන උප තෙය යෝජනා ක්‍රමය (SEPI) කුඩා පරිමාණ කෘෂි ව්‍යාපාර සහභාගිත්ව වැඩසටහන (SAPP) වැනි විවිධ තෙය යෝජනා ක්‍රමවල ද, පොලී සහනාධාර ලබා දෙන මහා පරිමාණ කිරී නිෂ්පාදන සංවර්ධන තෙය යෝජනා ක්‍රමය සහ සරුසාර වගා තෙය යෝජනා ක්‍රමය වැනි ව්‍යාපාතිවල ද ප්‍රතිලාභ විදිමට තොද ගනුදෙනුකරුවෙකු සුදුසුකම් ලබයි. ලබා ගන්නා තෙය මුදල අවහාවිතයෙන් වැළකී ව්‍යාපාරයේ දියුණුව සඳහා ම යෙද්වීමෙන්, නිවැරදි ව ආපසු ගෙවීමෙන් මූල්‍ය ආයතන සමග ඇති කර ගන්නා වූ විශ්වසනීයත්වය හරහා වඩාත් ප්‍රාථ්‍යා වූ පහසුකම් භාක්ති විදිමින් තම ව්‍යාපාර ප්‍රාථ්‍යා කර ගැනීමට සාර්ථක ගනුදෙනුකරුවෙකු සමත් වෙයි.

බැංකු පද්ධතියෙන් ඔබාට යන තැනැත්තන් නිවැරදි ආයෝජන ක්‍රම වන කොටස් වෙළඳපොල සහ රාජ්‍ය සුරෙකුම්පත් වෙළඳපොල තුළ ද තම මුදල ආයෝජනයට ද පෙළඳීමි.

ග්‍රාමීය ජනතාව ක්‍රමවත් මූල්‍ය පද්ධතියකට ගොමු කිරීමෙන්, දුනී බව තීවු කරන අවධිමත් මූල්‍ය ආයතන හරහා සිදු කරන තෙය උගුල්වලින්, පිරිම්බ සහ වෙනත් මුදල් මගේවලින්, ඉහළ පොලී ගෙවන නීති විරෝධී තැන්පතු එකතු කරන්නන්ගෙන් සහ අනුමවත් සිට්ව ක්‍රමවලින් බෙරා ගැනීමට හැකිවේ.

උක්ත විස්තර කළ ආකාරයෙන් මූල්‍ය සාක්ෂරතා ඇති කර ගත් තැනැත්තා තම ගෘහ ඒකකය තුළ මාසික අයවැයක් පවත්වා ගනිමින්, තමන්ගේ ආදායම සීමාව තුළ වියදීම් පාලනය කර ගනිමින්, ආදායම උපයන අතර ම අනාගතය සඳහා ක්‍රමවත් මූල්‍ය සැලසුමක් පිළියෙළ කර ගනිමින්, තම දේපළ සහ ඉතුරුම්

වර්ධනය කර ගැනීමට පියවර ගනී. කෙටි කාලීන, මැදි කාලීන සහ දිගු කාලීන සැලසුම් හරහා දියුණුවේමේ සුහ සිහින සාක්ෂාත් කර ගැනීමටත්, හඳුසි අනෙක්ක්ෂිත දුෂ්කරතාවන්ට පහසුවෙන් මූහුණ දිය හැකි සුරක්ෂිත අනාගතයකටත් හිමිකම් කියයි.

ජාත්‍යන්තර අත්දැකීම් තුළින් උගත හැකි දේ

ලොව පුරා දුප්පත් කමින් පෙළෙන්නන් මූල්‍ය සාක්ෂරතාව අතින් අඩු මට්ටමක පවතින බව, ඒ පිළිබඳ ව සිදු කළ පර්යේෂණ ආග්‍රිත තොරතුරු අනුව පෙනී යයි. ඕස්ට්‍රේලියාව, එක්සත් ජනපදය තුළ පවා මෙම කාණ්ඩයේ පුද්ගලයින්ගේ බැංකු ඉතුරුමක හෝ වෙනත් ආයෝජනයක පොලී ගැලපීම, ආයවැය, ක්‍රමවත් ඉතිරි කිරීමේ සැලසුම්, විශ්‍රාමික සැලසුම්, රක්ෂණ ක්‍රම පිළිබඳ දැනුම ඉතා පහළ ප්‍රතිගතයක පවතී. ඒ මෙන් ම සංවර්ධනය වෙනින් පවතින රටවල ඉතා පහළ මට්ටමක මූල්‍ය සාක්ෂරතාවක් පවතී. උදාහරණ ලෙස ඉන්දියාවේ කමිකරුවන් අතර සිදු කළ සික්ෂණයක් මගින්, නිවස තුළ ම මුදල් ඉතිරි කිරීම සහ අධික පොලයකට අවධිමත් ක්‍රම හරහා තෙය ගැනීම සිදු කරන බව හඳුනා ගෙන ඇති. මිල අධික තෙය සහ ප්‍රතිලාභ රහිත ඉතිරි කිරීමේ පරිසරය තුළ සෞර සතුරු අවදානමට ද මූහුණ දෙන මෙම ජනතාව අර්බුදකාරී මූල්‍ය තත්ත්වයක පසුවෙයි. මේ තත්ත්වය හමුවේ පහසුකම් සපයන මූල්‍ය උපකරණ සඳහා මුවන්ගේ දොරටු වැසි ඇති. සැම්බියාව සහ තවත් අප්‍රිකානු රටවල් හයක වාර්තාගත වන අන්දමට, වැඩිහිටියන් 29% කට පමණක් ඉතිරි කිරීමේ ගිණුම් ඇති අතර, 50% ක් කිසි ම මූල්‍ය උපකරණයක් භාවිත නො කරයි. සැම්බියාවේ 66% ක් පමණ ප්‍රමාණයක් ජ්‍යෙම ගිණුම්, ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්ත්‍ර සහ බැර කාචිපත් ගැන නො දැනුවත් ය. දකුණු අප්‍රිකාවේ සික්ෂණයකට ලක් වූ පිරිස අතර 60% කට "පොලිය" ගැන අවබෝධයක් නැති.

මේ ආකාරයෙන් ම, මූල්‍ය සාක්ෂරතා වැඩසටහන් ඔස්සේ වෙනසක් සිදු කළ හැකි බව ද අධ්‍යයන කටයුතු මගින් පෙන්වා ඇති. එක්සත් ජනපදයේ අධ්‍යයනයකට අනුව, පැය 12ක උපරිමයක් දක්වා පුහුණු කරනු ලබන කාලය හා ඉතිරි කිරීමේ ප්‍රමාණය අතර සහසම්බන්ධතාවක් ඇති. තව ද, රාජකාරී ස්ථානයේ මූල්‍ය අධ්‍යාපනය ලබා දීම සහ ඉහළ ඉතිරි කිරීම අතර ද සම්බන්ධතාවක් ඇති. විශේෂයෙන් ම මෙයින් කළින් ඉතිරි නො කළ සහ අඩුවෙන් ම ඉතිරි කළ අයට බලපැමක් ඇති බව පෙන්වා දෙයි.

මෙම මූල්‍ය සාක්ෂරතා දැනුම සඳහා සුදුසු ම “ඉගෙන්විය යුතු මොහොත” හඳුනා ගැනීම ද වැදගත් බව පර්යේෂකයින් පවසයි. නව රැකියාවකට යැමේ දී සහ දරුවන් ලබන විටෙක වැනි ධනාත්මක අවස්ථාවන් මෙන් ම මූල්‍ය අර්බුද (Crisis) තත්ත්ව වැනි සාක්ෂරතාවක අවස්ථාවන් ද මෙහි දී එලදායී බව මවුන් පවසයි. එක්සත් ජනපදයේ සිදු කළ අධ්‍යයන කිපයකට අනුව, අඩු සුදුසුකම් ඇති ව ගිය ලබා ගත් පාරිභෝගිකයින්ට ගිය උපදෙස් ලබා දීමින් අතරුව, එමෙස ගිය නො ලැබූ අයට සාපේක්ෂ ව 12% කින් ප්‍රතිණය ලබා ගැනීම අඩුවීමක් නිරික්ෂණය විය. තව ද මෙම කණ්ඩායම අනවාය ලෙස හාවිත කළ මුළු ගිය සහ බැරපත් හාවිතය ද අඩු විය. එ ලෙස ම, උකස් කටයුතු පිළිබඳ ව උපදෙස් ලබාදුන් පහළ ආදායම සහිත කුවුම්බයන් කණ්ඩායමක අතිය ගිය අවදානම ද, එය නො ලැබූ අයට සාපේක්ෂ ව, අඩිකට වඩා අඩු විය.

ඉගෙන්ඩාවේ සිදු කළ විශාල ඉතිරි කිරීමේ සංවිධාරක ව්‍යාපාරයකට පසු ව, වසර තුනක් ඇතුළත නව බැංකු ගිණුම 300,000ක් ස්ථාපිත විය. ගෝතමාලාවේ ක්ෂේම මූල්‍ය කණ්ඩායම් අතර සිදු කළ අධ්‍යයනයකට අනුව, මූල්‍ය අධ්‍යාපන වැඩසටහන්, ඉහළ ගිය වාරික ගෙවීමට, ඉහළ ප්‍රමාණයක් ගිය ලබා ගැනීමට සහ ක්ෂේම මූල්‍ය කණ්ඩායම් අතර ප්‍රශ්න ඉතා අවම වීමට ද හේතු වන බව පෙන්වා ඇත.

කෙසේ වුව ද, මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය, යුති බව තුරුලීම සහ මූල්‍ය සාක්ෂරතාව අතර සහසම්බන්ධතාව වෙනුවෙන් කළ සීම්ක්ෂණ ලොව පුරා අවම වන අතර, විශේෂයෙන් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයේ දී, ශ්‍රී ලංකාවේ ද විධිමත් සීම්ක්ෂණවල අවශ්‍යතාව තදින් දැනෙයි.

පවතින අනියෝගවලට මූහුණ දීම අපහසු දී?

මූල්‍ය සාක්ෂරතාව ලබා දීම මෙන් ම එහි සාර්ථකත්වය මැනීම ද ඉතා වැදගත් ය. ජනතාවගේ යුති බව අඩු කිරීමට සහ ජ්‍යෙන මට්ටම ඉහළ යාමට මෙය බලපෑ ආකාරය සහ ප්‍රමාණය අධ්‍යයනය කළ යුතු ය. එ මෙන් ම, මූල්‍ය සාක්ෂරතාව ඉහළ තැබීම වෙනුවෙන් මුදල යෙද්වීම සහ ප්‍රතිපත්තිමය අවධානය වඩාත් වැඩි ලෙස යොමු වීම හේතුවෙන් එම කාරයයන් ඇගැයු අවශ්‍යතාව ද ඉහළ වෙයි. තමුන් මූල්‍ය අධ්‍යාපනය අය කිරීම ආවේනික ව ම අපහසු දෙයකි. සුළු වශයෙන් හේ සිදු කර ඇති අධ්‍යයන මගින් සහ ලැබුණු මිගු මෙන් ම අවිනිශ්චිත ප්‍රතිඵල මගින් පැහැදිලි කළ හැකි

වන්නේ ද කොටසකි. මන්ද, මූල්‍ය අධ්‍යාපනයේ ඇති ආවේනික සංකීරණ බව සහ ස්ථාලතාව අය කිරීම අපහසු බැවිනි. මෙම කාරයයේ දී පාදක සම්ක්ෂණයක (Baseline Survey) දත්ත නොමැති වීම ද අය කිරීම සහ අධික්ෂණයේ දී අපහසුතා ඇති කරනු ලබයි. පාදක සම්ක්ෂණයක් අවශ්‍ය වන්නේ, එම දත්ත නොමැති ව මූල්‍ය සාක්ෂරතාව ලබා දීමේ අරමුණු වල ප්‍රගතිය මැනිය නො හැකි නිසා ය. එ මෙන් ම මූල්‍ය සාක්ෂරතාව මාතෘකාව පිළිබඳ වැටහිමක් ලබා ගැනීමට සහ මූල්‍ය අංශය කුමන ආකාරයේ දැනුමක් ජනතාවට අවශ්‍ය වේ ද යන්න සංවාදයකට ලක් කිරීමට අවශ්‍ය උත්ප්‍රේරකයක් ලෙස ද පාදක සම්ක්ෂණය වැදගත් වේ. ශ්‍රී ලංකාව මෙන් ම බොහෝමයක් රටවල මෙ වැනි පාදක සම්ක්ෂණයක ප්‍රතිඵල ප්‍රකාශයට පත් කොට නොමැත.

එ මෙන් ම මූල්‍ය සාක්ෂරතාව යනු, මූල්‍ය පද්ධතිය යාමනය සඳහා අනුප්‍රරක්ෂකක් ලිස ආදේශකයක් නො වේ. මූල්‍ය පද්ධතියේ තොරතුරු නිරාවරණයන් සඳහා ප්‍රමිති සැකසීමේ දී රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිවලට සුවිශාල කාරයහාරයක් ඇත. පාරිභෝගිකයන් සුරුයිම ගක්තිමත් කිරීම සහ එම කාරයය අධික්ෂණයට අවශ්‍ය ආයතනික පහසුකම් ගැන ද රුපය වග බලා ගත යුතු ය.

තව ද, අද සුලහ ව පවතින්නේ සැපයුම් අංශයේ දත්ත මත පදනම් වූ මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය ගැන මිනුමක් ගෙන ඒ අනුව මූල්‍ය සාක්ෂරතාව ලබා දීම සඳහා වන කුමවේදයන් වේ. නමුත් අහියෝගය වන්නේ, විශේෂයෙන් දුප්පතුන්ගේ අවශ්‍යතාවට ගැලපෙන නිෂ්පාදන සහ සේවා මූල්‍ය පද්ධතිය තුළ තිබෙනවා ද, මෙම ඉල්ලුම් දත්තවලට ගැලපෙන සේ මූල්‍ය අන්තර්ගතභාවය ඉහළ දැමීමට සුදානම් ද යන්න ය.

තමන්ගේ මූල්‍ය තත්ත්වය වැඩියුණු වීමෙන් ඉහළ ජ්‍යෙන මට්ටමකට යා හැකි බව දැනෙන මුත්, පුද්ගලයෙකුට ඉතිරි කිරීමට සහ අයවැයකට අනුව මුදල හැසිරවීමට නො හැකි වන්නේ ඇයි? සමහරක් මූල්‍ය සාක්ෂරතා වැඩසටහන් හේතුවෙන් එයට සහභාගිවන්නන්ගේ හැසිරීමේ සැලකිය යුතු වෙනසක් ඇති වන මුත්, සමහරක දී පමණක් ඉතා සුළු ප්‍රමාණයක් වෙනසක් වන්නේ ඇයි? මේ ආදි ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු සැපයීමට මෙන් ම මූල්‍ය සාක්ෂරතාවේ සාර්ථකත්වය ඉහළ තැබීම පිණිස වර්යාත්මක ආර්ථික විද්‍යා, මනොවිද්‍යා සහ සමාජ විද්‍යා පර්යේෂණයන්ගේ දැනුම සංකලනය ද වැදගත් ය.

අතරින මුදල්

(Virtual Currency)

යෙනුවෙන් හඳුන්වන්නේ කුමක් ද?

චිත්‍ර එස්. හඳුන්ගේ
ප්‍රාදේශීය කළමනාකරණ - මාතර
ක්‍රි ලංකා මහ බිංකුව

මුදල් සහ මුදලේ කාර්යභාරය පිළිබඳ ව කථා කිරීමේ දී මුදල සහ ධනය යන පද වශයෙන් වෙන් කළ හැකි බව මූලික අදහසක් වේ. මුදල් ඉපදිවීම සහ ධනය ඉපදිවීම සම්පූර්ණයෙන් එකිනෙකෙන් වෙනස් අර්ථයන් දක්වයි. ධනය ඉපදිවීම තුළ දී සිදු වන්නේ මිනිස් හැකියාවන් හා විතයෙන් ස්වභාවික සම්පත් යොදුම්න් අවශ්‍ය වන්නා වූ භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කිරීමයි. නමුත් මුදල් ඉපදිවීමේ දී සිදු වන්නේ කිසියම් සංකේතයක් ඇති කිරීම වේ. ඒ අනුව, ධනය ඉපදිවීම තුළ නිෂ්පාදනය වූ භාණ්ඩ හා සේවා ලබා ගැනීම සඳහා මුදල් තැම්ති සංකේතය හා විත කරනු ලබයි. සාමාන්‍යයෙන් රටක මුදල් හා විතය ජාතික තත්ත්වයේ පවතී. ඒ අනුව, ඒ ඒ රටවල් සඳහා හා විත කරනු ලබන මුදල් සංකේත වෙනස් වේ. ඒ ඒ රටවල හා විත වන ව්‍යවහාර මුදල්වල සාරාංශයක් පහතින් දැක්වේ.

මෙම මුදල් සඳහා පොදු එකතා සහ උපමානයන් පවතී. කෙසේ වුව ද 19 වන ගත වර්ෂයේදී පොද්ගලික මුදල් (Private Currency) හා විතයේ වර්ධනයක් ඇති වන අයුරු දැක ගත හැකි ය. පොද්ගලික මුදල් වශයෙන් හැඳින්වන්නේ පොද්ගලික සමාගම හෝ සංවිධාන විසින් නිකුත් කරනු ලබන අය එකකයන් ය. ජාතික ව්‍යවහාරික මුදලට විකල්පයක් ලෙස හා විත වන්නා වූ මෙම අය එකකයන් ප්‍රධාන වශයෙන් නිකුත් කරනු ලබන්නේ පොද්ගලික ආයතන හෝ සංවිධාන විසිනි. මේ වැනි පොද්ගලික මුදල් නිකුතුව බොහෝ රටවල්වල නීතියෙන් තහනමට ලක් වුව ද තවමත් මේ වැනි පොද්ගලික මුදල් ලොව පුරා විශාල වශයෙන් පරිහරණය වන තත්ත්වයක් දැක ගත හැකි ය. සාමාන්‍යයෙන් මේ වැනි පොද්ගලික මුදල් නිතර ම නිකුත් කරනු ලබනුයේ රත්තන්, රිදී වැනි හොතික

අභ්‍ය අංකය	රටේ නම	මුදල් එකකය
1	ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය	ඇමරිකන් බොලර්
2	එක්සත් රාජධානිය	ස්ටර්ලින් පැවුම්
3	ඡපානය	යෙන්
4	ඡ්‍යෙරුසෑලං	ඡුරෝ
5	විනය	ඡුවාන්
6	ස්විස්ටර්ලන්තය	ස්විස් ග්‍රෑනක්
7	එක්සත් අරාබි එම්පර් රාජ්‍ය	ඩිරාම්
8	දකුණු අප්‍රීකාව	රේන්ඩ්
9	ඉන්දියාව	ඉන්දියානු රුපියල්
10	රුසියාව	රුබල්
11	ස්විද්‍ය අරාබියාව	ස්විද්‍ය අරාබියානු රියාල්
12	දකුණු කොරියාව	දකුණු කොරියානු ටොන්

වශයෙන් ඩුවමාරු වන හාණ්ඩායකින් ආවරණය වන පරිදි වේ. මේ මගින් පොදුගලික මුදල් නිකුත් කරන්නන්, මුදල් සඳහා ආරක්ෂාකාරී බවත් ඇති වේ. එසේ ම මේ වැනි ඩුවමාරු හාණ්ඩාවල මිල ගණන් උද්ධමනයක් පවතින විටක වෙනස් වන නිසාවෙන් උද්ධමනකාරී තත්ත්වයක දී ව්‍යව ද මේ වැනි මුදලවල වටිනාකම ආරක්ෂා කර ගත හැකි වනු ඇත.

එකස්ත් ජනපදය වැනි රටවල මේ වැනි පොදුගලික මුදල් 18 වන සියවස මැයි හාගයේ දී ආරම්භ වී තවමත් හාවිතා වේ පවතී. උදාහරණයක් ලෙස ඉතාකා පැය (Ithaca Hours) තැමැති මුද්‍රිත නොවූව 1991 සිට නිවියෝර්ක්හි ඉතාකා පුද්ගලය තුළ (Ithaca, New York) ඩුවමාරු වන තත්ත්වයක් පවතී. මෙම ක්මතය තුළ මෙම පුද්ගලයේ සහභාගිත්ව සේවකයන් හට ඉතාකා පැය උපයා ගැනීම් සහ මිල දී ගැනීම් ක්මවේදයක් පැවැති අතර, මෙවා හාවිතයෙන් දේශීය ව හාණ්ඩා සේවා මිල දී ගැනීම් හැකියාව ලැබුණි. මැස්සචුසේට්ස් (Massachusetts) ද බර්ක්ශේරෝර්ස් (The Berkshires) කලාපය තුළ සංසරණය වූ පොදුගලික මුදල බරක්ශේරෝර්ස් (Berkshares) යනුවෙන් හැඳුනුවේ. මෙම මුදල් වර්ගය 2016 සැප්තැම්බර් මස 29 දින හඳුන්වා දෙන ලදී. බරක්ශේරෝර්ස් නිල වෙබ් පිටුවෙහි සඳහන් පරිදි මෙම පොදුගලික මුදල් හාවිතය සඳහා සහභාගි වන දේශීය ව්‍යාපාරිකයන් ප්‍රමාණය 400ක් පමණ වේ. මෙම මුදල් හාවිතය තුළින් පුද්ගලය තුළ ම ප්‍රාග්ධනය පවත්වා ගෙන යැමික දේශීය ව්‍යාපාරික ප්‍රජාව සහ එම පුද්ගලයේ පුරවැසියන් අතර මනා සම්බන්ධතාවක් ගොඩනගා ගැනීම්ක් අපේක්ෂා කෙරේ.

බරක්ශේරෝර්ස් පොදුගලික මුදල් එම පුද්ගලයේ ප්‍රජාවගේ ආර්ථිකය සංවර්ධනය කරන මෙවලමක් මෙන් ම පුද්ගලය ස්වයංපොෂ්ත කරන උපකරණයක් වශයෙන් ද සැලකේ. ටොටිනස් ප්‍රවුම් (Totness Pound) එංගලන්තයේ ටොටිනස් (Totness) පුද්ගලයේ හාවිත කරන ලද පොදුගලික මුදල් වර්ගයකි. එය 2007 මාර්තු මාසයේ දී හඳුන්වා දෙන ලදී. ටොටිනස් ප්‍රවුම් එකකයක අයය ස්වර්ලිං ප්‍රවුම් 1කට සමාන වූ අතර, එය ස්වර්ලිං ප්‍රවුම්වලින් වන බැකු තිණුම් ගේෂයකින් ආවරණය වන ලදී. මෙම පොදුගලික මුදල් සඳහා ටොටිනස් (Totness) පුද්ගලයේ ව්‍යාපාරිකයන්ගේ ආකර්ෂණය දැඩි ව ලැබුණි. එසේ ම මේ සේ ඩීඩී වූ වෙනත් පොදුගලික මුදල් විශේෂ වනුයේ ලිවස් ප්‍රවුම (Lewes Pound) (2008), බ්‍රික්ස්ටොන් ප්‍රවුම (Brixton Pound) (2009), ස්ට්‍රූව්‍යු ප්‍රවුම (Stroud Pound) (2009)

සහ බ්‍රිස්ටොල් ප්‍රවුම (Bristol Pound) වේ. විශේෂයෙන් බ්‍රිස්ටොල් ප්‍රවුම ඉලෙක්ට්‍රොනික ගෙවීම් කටයුතු කිරීම සඳහා හාවිත කරන ලදී. කැනඩාව තුළ මේ සේ හාවිත වන්නා වූ අනුපූරක මුදල් විශේෂ වනුයේ කැලර් (Calgary Dollar) සහ ටොරොන්ටොර් බ්‍රිස්ටොලර් (Toronto Dollar) වේ.

කෙ සේ ව්‍යව ද කැනඩාව තුළ මෙම පොදුගලික මුදල් සඳහා නීතිභාෂුකුල පිළිගැනීමක් ලැබේ නොමැතු. එසේ ම මෙම පොදුගලික මුදල් “බ්‍රිස්ටොලර්” වැනි වවන හාවිතයෙන් ඇති විය හැකි ආකුලතාව වළක්වා ගැනීම සඳහා කුපනය (Coupon), බක්ස් (Bucks) යන වවන හාවිත කරනු දැක ගත හැකි ය.

ජාතික වශයෙන් ව්‍යවහාර වන මුදල් ව්‍යාපාර ලෙස හාවිත වනවා සේ ම පොදුගලික මුදල් ද ව්‍යාපාර ලෙස හාවිතයට පැමිණි අවස්ථා ඇත. බර්නාඩි වොන් නොට් හැන්ස් (Bernard Von Not Hans) විසින් 1998 - 2009 කාලවල දී හාණ්ඩා ඩීක්කයන්ගෙන් ආවරණය වූ පොදුගලික මුදල් වර්ගයක් වන ලිබරටි බ්‍රිස්ටොලර් (Liberty Dollar) නිකුත් කරන ලදී. නමුත් මුදල් විශුද්ධීකරණය (Money Laundering), තැපැල් වංචා (Mail Fraud), ව්‍යාපාර නොවූ (Counterfeit) සහ කුමන්තුණ (Conspiracy) යන වරදවල් යටතේ 2011 වර්ෂයේ දී ඔහු ව අන්තර්ඛාවට ගත්තේ ය.

අතට්ස මුදල්

තාක්ෂණයෙන් ඇති වූ නව පෙරලියන් සමග ම ප්‍රාදේශීය වශයෙන් ක්‍රියාත්මක පොදුගලික මුදල් සංකල්පය වඩාත් ව්‍යාපාත වෙතින් ලෙස්ක ව්‍යාපාත ජාලයක් තුළ වඩාත් වෙනස් ආකාරයකින් අතරිය මුදල් නමින් හාවිතයට එක් විය. 1996 වර්ෂයේ දී බිජ්ටල් රත්න් මුදල් (Digital Gold Currency) විදුත් රත්න් (e-Gold) හඳුන්වා දීමත් සමග අතරිය මුදල් සඳහා නව පණක් ලැබුණි. අතරිය මුදල් අප්‍රකාශිත විදුත් මුදල් වර්ගයන් හඳුන්වනු ලබයි. කෙ සේ ව්‍යව ද වර්තමාන වෙළඳපාල ලෙස්ක ව්‍යාපාරයට බොහෝ ලෙස ගැනුනුද අතරිය මුදල් යන තාමය අප්‍රත්‍යාවන දෙයක් නො වේ. සාම්පූහ්‍යික මුදලේ ඇති ප්‍රධාන ලක්ෂණ බොහෝමයක් අතරිය මුදල් සතු වේ. අතරිය මුදල් ද යම්කිසි අගයක් සඳහා සංකේතයක් ලෙස හාවිත වන ගෙවුම් පද්ධති තාක්ෂණයකි. යම් ආයතනයක අනුමැතිය නොමැතු ව අගය ඩුවමාරුව සඳහා අදහසක් ලෙස අතරිය මුදල් පදනම් වී ඇත. අන්තර්ජාල හාවිත වර්ගය සමග ඇති වූ මුහුණුපොත

(facebook), විවිධ (twitter) වැනි සමාජ ජාලයන්හි වර්ධනයත් සමග අතරු මුදල් හාවිතයේ වැඩි වීමක් දැක ගත හැකි ය. ඒ සේ ම අන්තර්ජාල වෙශාස් කැසිනෝ (Online Vegas Casino) වැනි අන්තර්ජාල සූං (Online Gambling) පරිසරය ද මෙම ව්‍යාප්තියට හේතු වී ඇත. කිසියම් අතරු ප්‍රජාවන් තුළ සිටින සාමාජිකයින් අතර, මෙම අතරු මුදල් ප්‍රවමාරු කිරීමේ මාධ්‍යයක් (Media of Exchange) මෙන් ම ගිණුම් ඒකකයක් (Unit of Account) ලෙස ද හාවිත වේ. ඒ අනුව “අතරු මුදල්” යන යෙදුම පොදුවේ හාවිත වන්නේ ඩිජිටල් කාක්ෂණය යොදා පොද්ගලික ව නිකුත් කරන ලද වටිනාකම් සහිත මුදල් ඒකක සඳහා වන අතර, ඒවාට ආවේනික ගිණුම් ඒකක ද ඇත. “අතරු මුදල් සම්බන්ධයෙන් ඇති ප්‍රශ්නයක් වන්නේ ආරක්ෂාකාරී බව සහ විශ්වාසදායක බව යන පැත්තෙන් සලකා බලන කළ මුදලේ කාර්යභාරයක් වන අයය ගබඩා කිරීම යන කාර්ය කොතෙක් දුරට ඉටු කරන්නේ ද යන්නයි. ඒ සේ ම මෙම මුදල්හි අවධානමක් ඇත් ද, අවධානමක් ඇත්තම එය එම මුදල් හාවිත කරන්නන්ට පමණක් ද ඒ සේ නැතිනම් ආරථිකය සඳහා වඩාත් දැඩි බලපෑමක් ඇති ද යන්නයි. යුරෝපීය මධ්‍යම බැංකුව (European Central Bank) මූලික වශයෙන් නිරවචනය කරන පරිදි අතරු මුදල් යනු නිශ්චිත අතරු ප්‍රජාවක් විසින් හාවිතයට සහ පිළිගැනීමට ලක් ව ඇති එහි නිරමාතාවරුන් විසින් සාමාන්‍යයෙන් පාලනය කරනු ලබන නියාමනයකට ලක් නො වූ ඩිජිටල් මුදල් වර්ගයකි. කෙ සේ වුව ද අතරු මුදල්හි ඉහළ ද්‍රව්‍යීකුරා තත්ත්වයක් නො පැවතීම, මෙම මුදල් සඳහා එතරම් ඉහළ පිළිගැනීමක් නොමැති වීම සහ නියාමන ක්‍රමවේදයකට යටත් නො වීම හේතුවෙන් යුරෝපීය මධ්‍යම බැංකුව “මුදල්” යන වවනය නිරවචනයෙන් ඉටත් කළ යුතු බවට තරකකරනු ලැබේ. ඒ අනුව, යුරෝපීය මධ්‍යම බැංකුව 2015 දී ඉදිරිපත් කරනු ලැබූ නිරවචනයට අනුව අතරු මුදල් යනු සමහර අවස්ථාවල දී මුදල් සඳහා විකල්පයක් ලෙස හාවිත කළ හැකි මහ බැංකුව, හෝ දෙන ආයතන හෝ විද්‍යුත් මුදල් ආයතන වැනි ආයතනයකින් නිකුත් නො කළ යම් අයයක් දැක්විය හැකි ඩිජිටල් තිරුපත්‍යයකි. අතරු මුදල් සඳහා පොදු උදාහරණ වන්නේ බිට් කොයින් (Bitcoin), ලයිට් කොයින් (Litecoin) සහ එතිරියම (Ethereum) වැනි අප්‍රකාශිත විද්‍යුත් මුදල් (Crypto Currencies) ය. මෙම ප්‍රධාන අතරු මුදල්වලට අමතර ව ලොව පුරා හාවිත වන අතරු මුදල් ප්‍රමාණය අතිවිශාල වේයි.

ගෛළයේ දැනැට හාවිතයේ පවතින ප්‍රධාන අතර්‍ය මුදල් ඒකක

1. බිට්කොයින් (Bitcoin)
2. ලයිට්කොයින් (Litecoin)
3. එතිරියම (Ethereum)
4. රිපල් (Ripple)
5. කාර්ඩ්නා (Cardano)
6. ස්ටේලර් (Steller)
7. නීයෝ (Neo)
8. නෙම (Nem)
9. ඔමිසොගෝ (Omisego)
10. මොනෝරා (Monero)

බිට්කොයින් (Bitcoin)

පළමුවෙන් ම බිට්කොයින් (Bitcoin) හඳුන්වා දෙනු ලැබූවේ 2008 වසරේ දී ය. ලොව ප්‍රවලිත ගෝබස් (Forbes) සගරාවට අනුව සම්පූද්‍යීක මූල්‍ය පදනම් තුළ සිටිමින් අඩු ම පිරිවැයක් යටතේ විද්‍යුත් තැපෑලක වේයෙන් ලොව ඕනෑම ම තැනක සිටින ප්‍රශ්නයන් දෙදෙනෙකු අතර වේයෙන් මාරුවේම් සිදු කළ හැකි පොදු ප්‍රමාණයක් ලෙස බිට්කොයින් අරථ දක්වා ඇත. ඒ අනුව, බිට්කොයින් ක්‍රමය තියාත්මක කිරීම 2009 ජනවාරි මාසයේ දී පිටු 9කින් යුතුක් ව ප්‍රසිද්ධ කරන ලද “බිට්කොයින් (Bitcoin) මැදුකාංගය වන බිට්කොයින් සම්පූද්‍යීක අතර ඉලෙක්ට්‍රොනික මුදල්

පද්ධතිය” (Peer-to-Peer Electronic Cash System) හරහා සිදු විය.

බ්ලෝමර්ග් (Bloomberg) සඳහන් කරන පරිදි ලොව පුරා තිබිය හැකි බිට්කොයින් වල අගයේ එකතුව ලෙස මිලියන 21ක් සඳහා පමණක් මෙම පද්ධතිය අනුමත කර ඇති අතර, අවසාන බිට්කොයින් ප්‍රමාණය 2140 වර්ෂයේදී නිදහස් කරනු ඇත. බිට්කොයින් ගනුදෙනු කිරීමේදී අමතර පිරිවැය අවම වන අතර, ඒවා බැංකු සම්බන්ධ නියාමනයන්ට යටත් නො වේ. මේවා මගින් බැංකුවල සම්බන්ධයක් නොමැති ව එම නම් අතරමැදියෙකු නොමැති ව ගනුදෙනු සිදු කළ හැකි ය. එසේ ම මෙම මුදල් අලෙවි කිරීමෙන් දහනපතියන් වූ අය ද ඇත. 2017 වර්ෂ බිට්කොයින් අගය ඉතා අධික ලෙස ඉහළ ගිය වර්ෂයකි.

නිර්නාමික ව භාණ්ඩ මිලදී ගැනීම බිට්කොයින් මගින් සිදු කළ හැකි ය. එසේ ම බිට්කොයින්වලට කිසියම් රටකට බැඳීමක් නැතිවාක් මෙන්ම කිසියම් නියාමනයක් ද ආක්‍රුලත් නො වන බැවින් ඉතා ම ලාභදායී ලෙස අන්තර්ජාතික වශයෙන් ගෙවීම් කිරීම සඳහා භාවිත වේ. ගය කාඩ්පත් ගාස්තු වැනි ඉහළ ගාස්තු අය වීමක් නොමැති බැවින් බොහෝ විට කුඩා ව්‍යාපාර ද මෙම වැනි ගනුදෙනු සඳහා යොමු වී ඇත. එසේ ම ඉදිරියේ

දී මිල ඉහළ යනු ඇතැශ සි අපේක්ෂාවෙන් බිට්කොයින් මිල දී ගැනීම අයෝජනයක් ලෙස ද සිදු කරනු ලබයි.

බිට්කොයින් ප්‍රවාරු ආයතන හරහා විවිධ මුදල් භාවිත කරමින් බිට්කොයින් මිල දී ගැනීම සහ විකිණීම සිදු කළ හැකි ය. මෙ වැනි ප්‍රසිද්ධ ප්‍රවාරු ආයතන ලෙස කොයින් බොස් (Coin Base), බිට්ස්පැල්ම් (Bitstamp), බිට්ෆිනේක්ස් (Bitfinex) හැදින්විය හැකි ය. පරිගණක හෝ ජංගම දුරකථන මාදුකාංග භාවිතයෙන් බිට්කොයින් එක් ප්‍රද්ගලයෙකු විසින් තවත් ප්‍රද්ගලයෙකුට යැවිය හැකි ය. එය විෂ්ටල් තාක්ෂණය භාවිතයෙන් මුදල් යැවිමට සමාන වේ. යම් ප්‍රද්ගලයෙකු ඉහත පරිදි බිට්කොයින් මිල දී ගන් විට එය විෂ්ටල් පසුම්බියක ගෙවා වේ. විෂ්ටල් පසුම්බියක් යනු අත්‍යු බැංකු ගිණුමක් වැනි දෙයකි. මෙම විෂ්ටල් පසුම්බිය බිට්කොයින් මිල දී ගැනීමට, විකිණීමට, භාණ්ඩ සඳහා ගෙවීම් කිරීමට සහ ඉතිරි කිරීමට භාවිත කළ හැකි ය.

අදාශ්‍යමාන මුදල් පසුම්බියක් ලෙස ගැනෙන වොලට් ඉන් ක්ලුවුව් (Wallet in Cloud) තන්ත්වය තුළ දී ඇති විය හැකි අවදානම හේතුවෙන් සර්වර්වල (Server) ඇති දත්ත අනවසරයෙන් ලබා ගැනීමත් සමාගම් ගනුදෙනුකරුවන්ගේ බිට්කොයින් රැගෙන

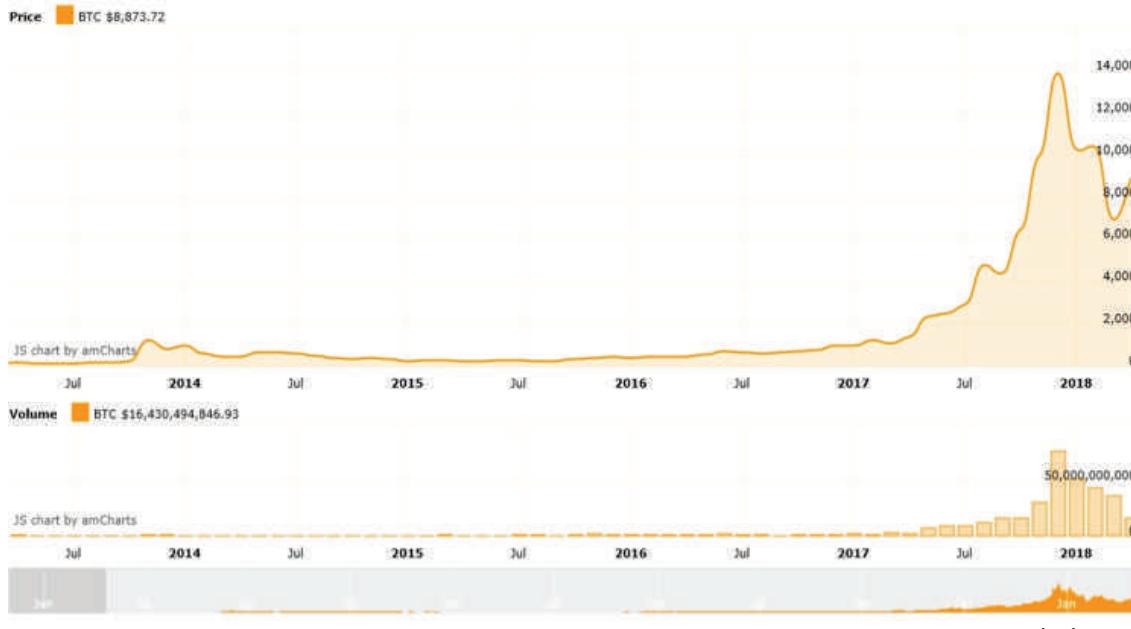
2017 වර්ෂයේ බිට්කොයින් මුදල ඒකකයේ මුළු උච්චාවවනය

මූලාශ්‍ය - www.coindesk.com

පසුගිය වර්ෂ 5 ක කාලය තුළ බිවිකොයින් මුදල් ජීකකයේ මිල උච්චාවචනය

මූලාශ්‍රය - www.coindesk.com

අතරදහන් වීමක් දැක ගත හැකි ය. එමෙන් ම පරිසරකය තුළ ඩිජිටල් පසුම්බියක් තිබේ ම හේතුවෙන් පරිසරකයට වෛරසයක් ඇතුළු වීමෙන් එම දත්ත විනාශ වී යැමේ දැඩි අවධානමක් ඇති වනවා මෙන් ම අමතක වීමෙන් එම දත්ත මකා දැමිය හැකි ය. බිවිකොයින් ගනුදෙනු වලදී ගනුදෙනු සිදු කරන්නා හෝ ලබන්නාගේ නම කිසිදු විවෙක හෙළිදරව් නො වන අතර එය පසුම්බි හැඳුනුම් අංකයක් ආගුයෙන් සිදු වේ. මෙහි දී ගනුදෙනුවල පොද්ගේලිකත්වය ආරක්ෂා ව්‍යව ද මෙම ක්‍රමය මගින් ඕනෑම ම ආකාරයේ ගනුදෙනුවක් (නීතිත්‍යාකෘති නො වන ගනුදෙනු පට්ටා) සිදු වීම තුළ ඔවුන් හදුනා ගත නො හැකි වේ. එබැවින් නීතිවිරෝධී මත්ද්‍යවා, අවි ආයුධ වැනි දේ මිලදී ගැනීමේ දී මෙම ක්‍රමය බොහෝ අපරාධකරුවන් විසින් සිදු කරනු ලබයි. එසේ ම නීතිවිරෝධී ආයුරින් උපයන ලද මුදල් විශුද්ධිකරණය සඳහා ද බිවිකොයින් හාවිත කරනු ලබයි. එසේ ම හෙළිදරව් නො වන ගනුදෙනු හේතුවෙන් රජයට රුපියල් මිලියන ගණනක් අහිමි වේ.

බිවිකොයින් ගනුදෙනුවල ස්වභාවය

- වෙනස් නො කළ හැකි බව - යම් ගනුදෙනුවක් තහවුරු කළ පසු එය කිසිවෙකුට වෙනස් කළ

නො හැකි ය. කිසිවෙකු බිවිකොයින් මුදල් යැවීමක් තහවුරු කළේ නම් එය මුදල් සත්‍ය වශයෙන්ම යැවීමකි. එය වෙනස් කළ නො හැකි ය. කිසිවෙකුට එය වෙනස් කිරීමට ද උදව් කළ නො හැකි ය. එ සඳහා කිසිදු ආරක්ෂිත ජාලයක් නොමැත.

- ව්‍යාප්ත නාම හාවිතය - ගනුදෙනු හෝ බිවිකොයින් ගිණුම් සඳහා සත්‍ය නාම හාවිත නො වේ. එබැවින් අනන්‍යතාව හඳුනා ගත නො හැකි ය.
- වේගවත් බව සහ ලොව පුරා විහිදී ඇති බව - අන්තර්ජාලය තුළ ගනුදෙනුව ක්ෂේත්‍ර ව්‍යවමාරු වන අතර විනාඩි කිහිපයක් තුළ ගනුදෙනුව තහවුරු වේ.
- අනුමැතියක් අවශ්‍ය නො වීම - අතරිය මුදල් ගනුදෙනු සඳහා කිසිවෙකුගේ අනුමැතිය අවශ්‍ය නො වේ. එය ඕනෑම ම කෙනෙකුට ලෙහෙසියෙන් නොමිලේ බාගත හැකි මෘදුකාංගයකි. එය බාගත කර ගත් පසු එ හරහා බිවිකොයින් මිලදී ගැනීම, විතිණීම, හාණ්ඩ මිලදී ගැනීම සිදු කළ හැකි ය.

ලයිටිකොයින් (Litecoin)

අතරිය මුදල් අතර ලයිටිකොයින් සඳහා ද ජනප්‍රියතාව පවතී. මෙහි ජනප්‍රියතාව කොතොක් ද යත් 2017 වර්ෂයේ ද බිටිකොයින් එකක මිල 1731% කින් වැඩි වන විට ලයිටිකොයින් එකක මිල 7291% කින් වැඩි විය. ලයිටිකොයින් හඳුන්වා දීමේ ප්‍රමුඛයා වනුයේ

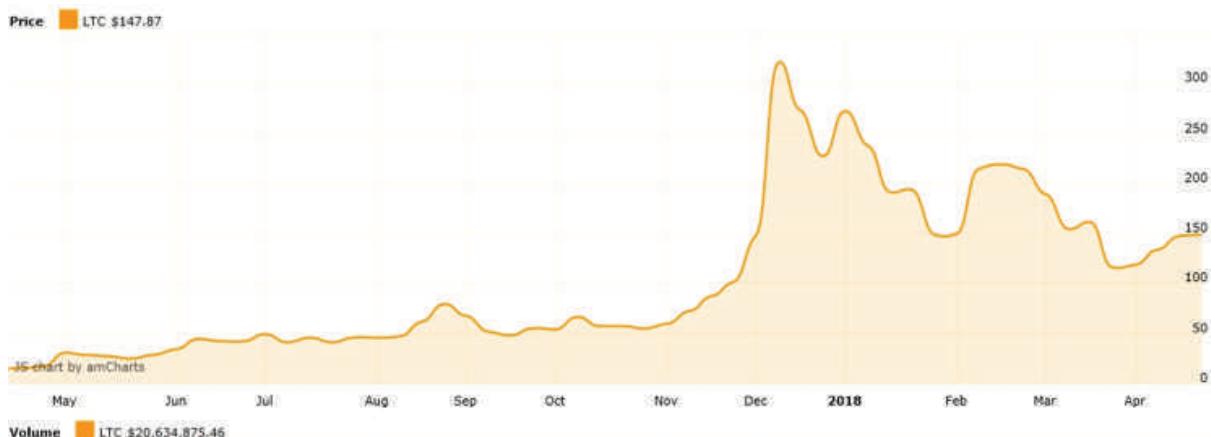

චාලි ලී (Charlie Lee) ය. චාලි ලී ගුගල් සමාගමේ සිටි සේවකයෙකු වන අතර, බිටිකොයින්වලට වඩා ඉහළ අතරිය මුදලක් හඳුන්වා දීමේ දැක්මකින් යුතු අයෙකු විය.

සාමාන්‍යයෙන් දිගු කාලීන අවශ්‍යතාව සඳහා අගය ගබඩා කිරීමේ ක්‍රමයක් ලෙස බිටිකොයින් භාවිත වන අතර, එය "රතුන්" ලෙස දකි. නමුත් වඩා කෙටි කාලීන එදිනේදා අවශ්‍යතාවන් සඳහා භාවිත කරන ක්‍රමයක් ලෙස ලයිටිකොයින් භාවිත වන අතර, එය "රිදි" ලෙස දැක්වේ. ලයිටිකොයින් ක්‍රමය 2011 ඔක්තෝබර් 13 දින පටන් ක්‍රියාත්මක වේ. ලයිටිකොයින් යනු බිටිකොයින්හි ක්ලේනයක් ලෙස හැදින්විය හැකි ය.

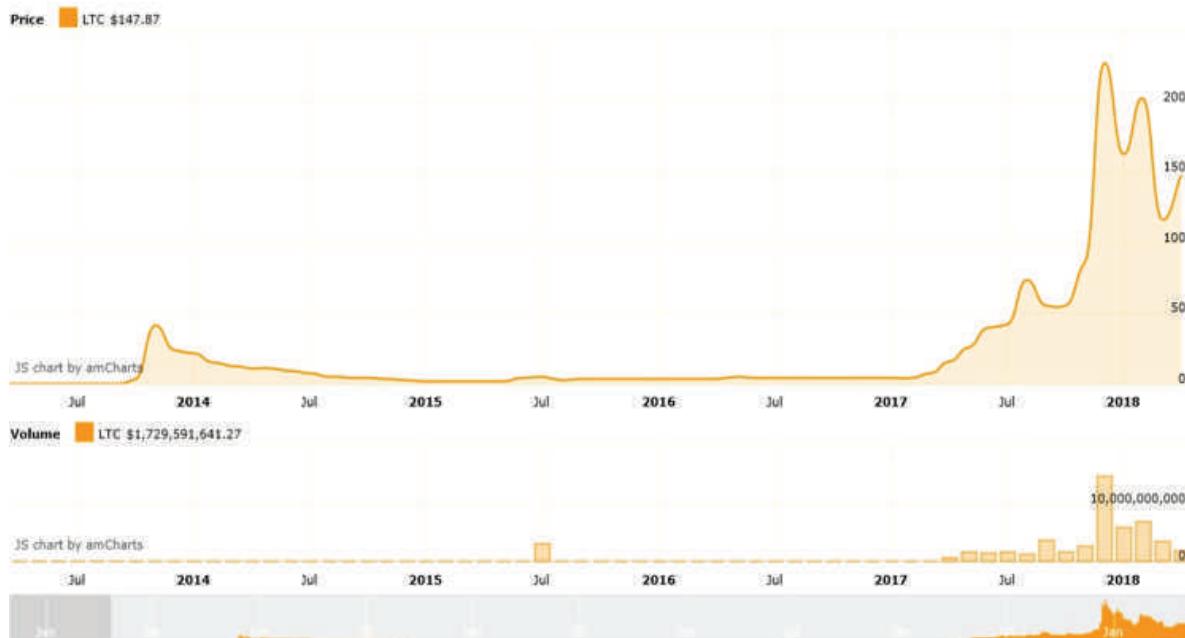
බිටිකොයින් හා සසඳන කළ ලයිටිකොයින්හි සාමාන්‍යයෙන් එක් ගනුදෙනුවක් අවසන් කිරීමට ගත වන සාමාන්‍ය කාලය (Average Block mining speed) මිනිත්තු 2.5 කි. එය බිටිකොයින්හි මිනිත්තු 10 කි. ඒ අනුව, දිනකට ඉතා කුඩා පරිමාණයේ ගනුදෙනු බොහෝ ප්‍රමාණයක් සිදු කරන වෙළඳුන්ට මෙම ලක්ෂණය ප්‍රයෝගන්වන් වේ. බිටිකොයින්හි එක් ගනුදෙනුවක් අවසාන වීමට ගත වන කාලය තුළ

2017 වර්ෂයේ ලයිටිකොයින් මුදල් එකකයේ මිල උච්චාවවනය

පසුගිය වර්ෂ 5 ක කාලය තුළ ලයිටිකොයින් (Litecoin) මුදල් එකකයේ මුළු උච්චාවචනය

මූලාශ්‍රය - www.coindesk.com

ලයිටිකොයින් ගනුදෙනු 4ක් සිදු කළ හැකි ය. 2015 ජූලි මාසයේ දී ලයිටිකොයින් ජාලය ග්‍රැෆ් ඇටැක් (Flood Attack) තරජනයකට ලක් විය. ග්‍රැෆ් ඇටැක් එකක් වශයෙන් හැඳින්වෙන්නේ ආයාවිත තැපැල් (Spam) ගනුදෙනු අතිවිශාල ප්‍රමාණයක් එකවර ඇතුළු වීමයි. මෙම අවස්ථාවේ දී ආයාවිත තැපැල් ගනුදෙනු දහස් ගණනක් එකවර ලයිටිකොයින් ජාලයට ඇතුළු විය.

ලොව පුරා බ්ලිකොයින් එකතුව මිලියන 21ක පවතින්දී ලයිටිකොයින් එකතුව මිලියන 84ක් ව පවතී. BTC-e, ක්‍රැකන් (Kraken), ක්‍රිප්ස් (Cryptsy) වැනි භුවමාරු කුම හරහා ලයිටිකොයින් මිල දී ගනී. 2018 දෙසැම්බර් 18 වැනි දින ලයිටිකොයින් එකක උපරිම අගය වන ඇමරිකානු බොලර් 360.93 වාර්තා වූ අතර, වසරකට පෙර එය ඇමරිකානු බොලර් 4.40ක් විය. ඒ අනුව, වටිනාකම වර්ධනය වූ ප්‍රමාණය 8200% කි.

ස්වර්ණාහරණ, සුහිර් වෙළෙඳසැල්, ඇඹුම් ආයතන, ඉලෙක්ට්‍රොනික ආයතනවලින් හාණ්ඩ මිල දී ගැනීමේ දී මෙම අතරා මුදල් හාවිත කරන ප්‍රවණතාවක් දැක ගත හැකි ය. සමහර රටවල්වල ලයිටිකොයින් තහනම් වුව ද මිනැ ම ප්‍රුද්ගලයෙකට ලයිටිකොයින් ගනුදෙනු

සිදු කළ හැකි ය. ඒ සේ ම බැංකු වැනි අතරමැදියෙක මෙම ගනුදෙනු සඳහා නො සිටීම තුළ ගනුදෙනු පිරිවැය අවම වේ. මෙම ගනුදෙනු විද්‍යාත් තැපැලක වේගයෙන් සිදු වේ. කෙ සේ වුවත් මෙම ගනුදෙනු ආයතනයක තියාමනයට ලක් නො වේ. එම නීසා නීති විරෝධී ගනුදෙනු සඳහා ද මෙම කුමය හාවිත කළ හැකි ය. මෙම කුමයෙන් මුදල් විශුද්ධිකරණය කළ හැකි බැවින් අනවසර මත්ද්ව්‍ය වෙළඳාම්, ආයුධ වෙළඳාම් කටයුතු කළ හැකි ය. තව ද, වටිනාකම් සිසු ලෙස අඩු වීම තුළ ආයෝජකයන්ට විශාල ලෙස පාඩු ද ඇති විය හැකි ය.

එතිරියම (Ethereum)

බ්ලිකොයින්, ලයිටිකොයින් යනාදිය සමග සසදන කළ එතිරියම්වල අවශ්‍යතාව හා හැකියාව අතින් සැලකිය යුතු වෙනස්කම් පවතී. අතරා මුදල් පිළිබඳ පර්යේෂකයෙකු සහ බ්ලිකොයින් සගරාවේ වැඩසටහන් නිෂ්පාදකයෙකු වන විටලික් බැටරින් (Vitalik Buterin) විසින් එතිරියම් පිළිබඳ යෝජනාව 2013 දී ඉදිරිපත් කළ අතර, 2015 ජූලි මස 30 වන දින එතිරියම් කාසි මිලියන 11.9ක් අලෙවිය සඳහා ඉදිරිපත් විය.

2017 වර්ෂයේදී පමණක් එත්මිරියම් අගය 13000% ක ප්‍රතිශතයකින් ඉහළ ගියේ ය. බිට්කොයින් සඳහා ගනුදෙනුවක් තහවුරු කිරීමට යන විනාඩි 10ක් තරම් කාලයක් හා සාපේක්ෂ ව බලන කළ එත්මිරියම්හි එම කාලය තත්පර 14ක් පමණ ඉතා ම වේගවත් කාලයකි. එත්මිරියම් ගනුදෙනුවක දී එහි ගැස්තු තීරණය කිරීමේදී සංකීරණ බව, ගබඩා පහසුකම් අවශ්‍යතාව යනාදිය සලකා බලන නිසා බිට්කොයින් සමග සසදා බැලීමේදී

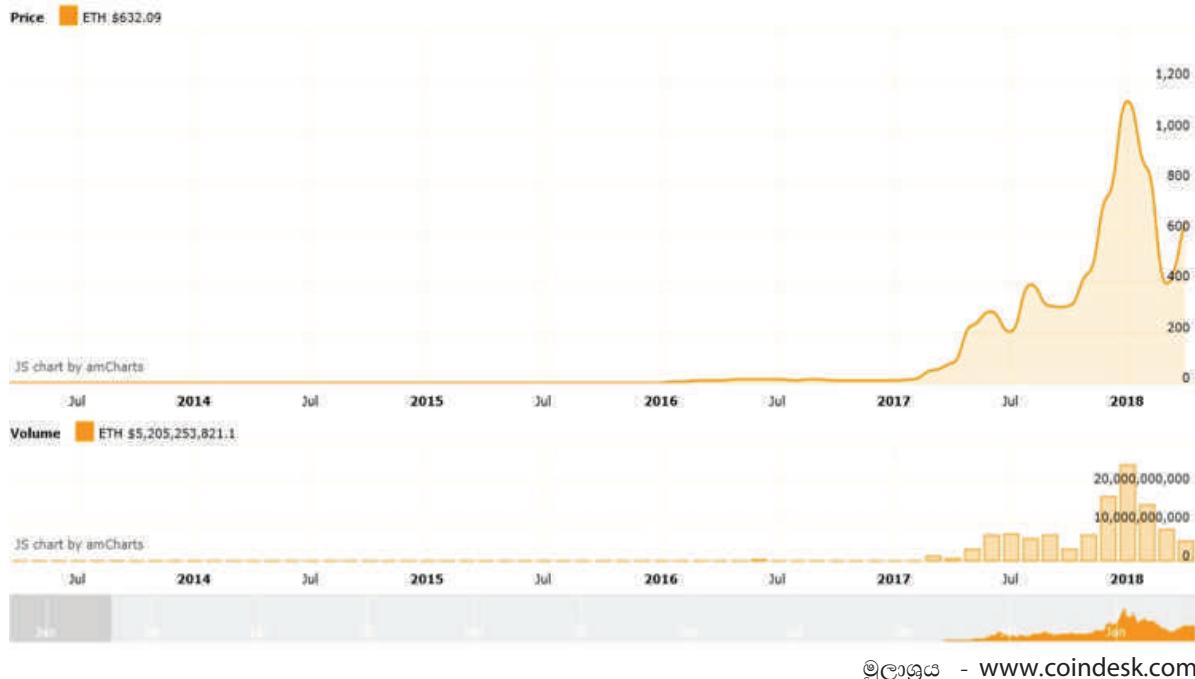

2017 වර්ෂයේ එත්මිරියම් (Ethereum) මුදල් ඒකකයේ මුළු උච්චාවචනය

පසුගිය වර්ෂ 5 ක කාලය තුළ ලිජිටිකොයින් (Litecoin) මුදල් ඒකකයේ මෙහෙම උච්චාවචනය

මූලාශ්‍රය - www.coindesk.com

කර ගැනීමට මැදිහත් වන වගකිව යුතු පාර්ශ්වයක් නොමැති වීම මෙම ගනුදෙනුවල අවධානම වැඩි කරනු ලබයි. එසේ ම අතරා මුදල්වල වටිනාකම තීරණය වනුයේ සම්පේක්ෂණය මත වන අතර එයට පාඨක වූ වත්කම් හෝ එසේ සඳහා බලපෑවත්වන තියාමන රාමුවක් නොමැති. එම නිසා අනෙකුත් මුදල් මෙන් නො ව මෙවායේ වටිනාකම විශාල ලෙස උච්චාවචනය විය හැකි ය. එම අනුව, වටිනාකම විශාල ලෙස අඩුවීම තුළ අධික අලාභ දැරීමට සිදු විය හැකි ය. එසේ ම විවිධාකාර වූ තීතිවිරෝධී කටයුතු සඳහා අතරා මුදල් භාවිත කිරීමේ සම්භාවිතාව ඉහළ යා හැකි ය. තවද, අතරා මුදල් භාවිතය මගින් මුදල් විශුද්ධිකරණය වැළැක්වීමට හා තුස්කවාදයට අරමුදල් සැපයීම මැඩිපැවැත්වීමේ තීති උල්ලංසනය වීමට අවකාශය ඇති. එම අනුව, මෙම කරුණු පිළිබඳ ව සලකා බැලීමේ දී මෙහෙම අප්‍රකාශිත විද්‍යාත්මක මුදල් භාවිතය රටෙහි මහජනතාවට මෙන් ම

රටේ ආර්ථිකයට ද මූල්‍යමය, මෙහෙයුම්, තීතිමය, පාරිභෝගික සුරක්ෂිතතාව සහ ආරක්ෂාව යන අංශවලින් සැලකිය යුතු අවධානමක් ඇති කරයි.

එම අනුව, ශ්‍රී ලංකා මහා බැංකුව විසින් මහජනතාවට අවධාරණය කර සිරිනුයේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව කිසිදු ආයතනයකට හෝ සමාගමකට අප්‍රකාශිත විද්‍යාත්මක මුදල් ඇතුළු අතරා මුදල් සම්බන්ධ තියාමාර්ග ගැනීමට බලපත්‍ර ලබා දීම හෝ බලය පැවරීමක් කර නොමැති බව සහ කිසිදු ආයතනයකට මූලික කාසි අර්ථනයක් (Initial Coin Offering - ICO) සඳහා බලය පැවරීමක් කර නොමැති බවයි.

එම බැවින් මෙම අතරා මුදල් සම්බන්ධයෙන් වන අවධානම පිළිබඳ ව මහජනතාව මනාව දැනුම්වත් වීම වර්තමානයේ අත්‍යවශ්‍ය සාධකයකි.